

Brūnīnieka pakāpes Dzelzs krusta kavalieris — standartensīrers Valdemārs Veiss

AI BĀLIŅI, AI BĀLIŅI, NĒM ZOBENU ROCIŅĀ!

Ko lai mēs šodien domājam, kādus sapņus sapņojam?

Visi redzam tikai vienu debess pusi — austrumus, un tie ir nokarsuši no uguns un no asinīm. Sarkanie nāves vīri melniem piķiem auļo degošos uguns zirgos, viņi jau ir tikpat kā tēva pagalma priekšā.

Lai neizbīstamies! Nāves vējš sagriežas par gaisušos ziemu un mēs dziļāk nekā jebkad apzināties savu tautu ieejot lielā nāves vai lielā dzīvošanas pavasarī. Ko lai domājam, kur stāvam, par ko lai izšķīrāmies? Esam jau skaidrībā, vai ir vēl kāds glēvais? Visas upes nāk vaļā, strauti krākdami mostas, nav vairs laika nokauties ar pusnaktis sapņiem bezdarbībā pietvikušām asinīm.

Ledus lūst! Viss sabrucis aiz mums — nu stāvam sava lielākā brīža priekšā atsegti ar visu vaigu un dvēseli. Visi alkātīgi jūtam — mums jāpieņemam vēl neapjaustā spēkā un stiprumā. Lai topam kā jūra un viļņojamies! Lai topam kā kalni un paceļamies pret savu Dievu, pret jaunu dienu!

Visa latviešu tauta šodien cēlusies kājās. Lai beidzot saredz apstulbotā pasaule, kā tūkstošiem latviešu mātes izvada dēlus un vīrus cīņu ceļos, tos iesvaidot par kaņavīriem! No visām pusēm viņi dodas uz pulcēšanās vietām. Tālu pāri novadiem skan kaņa taures: Ziemeļvidzemes laikraksts „Tālavietis” šais lielajā dienās raksta: „Valmierieši dodas sargāt tēvu zemi. Šo pienākumu labi sapratusi un apzinājusies visa latviešu tauta, kas skaidri pierādās tai disciplinā un cīņas apņēmības gribā, ar kādu visi iesauca šais dienās pulcējas iesaukšanas komisijās. Kā Cēsīs, tā Valkā, tā arī pārējās mūsu novada pilsētās iesaukšanas darbi veicas sekmīgi. Latvieši ir līdzīgi kaņavīriem visos kaņos, kas plosījies Eiropā. Ja liktenis ir gribējis, ka arī šai lielajā cīņā mūsu tēvzemes dēliem jāķeras pie ieročiem, tad ikvienam jāapzinās, ka šoreiz vairāk nekā jebkad cīņā ejam par mūsu zemes nākotni un mūsu pašu dzīvībām.”

Māras zemes laikraksts „Rēzeknes Ziņas”, kas vistuvāk kauju dunai, dedzīgi aicina — „Latviešu vīri un sievietes! Jau vairākas dienas risinās smaga atvairēšana kauja austrumu frontes ziemeļu daļā. Bolševiki kļuvis aktīvi un domā salauzt vācu, latviešu un igauņu varonīgo kaņavīru pretestību, lai ielaustos mūsu zemē un vēl trešo reizi uzspiestu mums savu slepkavības teroru, lai galīgi izdzestu mūsu tautas dzīvības liesmu. Kā atbildei latviešu vīri seko kaņa taures saucienam — cīņā”.

„Daugavas Vēstnesis” lasām: „Būtu labi, ja šai dienā ikviens no mums varētu ikt roku uz sirds un gaišu skatu teikt: Savas tēvzemes un savas tautas nākotnes labā es esmu darījis visu, kas bija manos spēkos!”

Un tā no Daugavas līdz Ventai atbalsojas kaņa taures, tā Kurzemē „Talsu Vārds” apliecina: „Mūsu ceļš ir cīņas ceļš. Pulcēsimies ap mūsu sarkanbalto karogu un iesim kaujā par mūsu tautas dzīvību! Nejausim austrumu ordām noslīcināt mūsu zemi asiņu straumēs! Labāk mīrsim atklātā cīņā

kaujas laukā, nekā čekas pagrabā. Uzvara būs mūsui!”

Mēs esam kā sakustināts bišu strops — saroņas pilni visās mājās, visās vietās. Kas mūs tā skāris? Tie viltus kaņapulki, kas mežonīgām ordām dzenas pa austrumu vārtiem, kur mūsu tēvzeme un tālāk. Mēs saslienamies pret savas tautas trešo nāvi ar visiem saviem dvēseles un miesas spēkiem. Klāt lielā diena, kad latviešu mātes nenovērs acis no šūpuļa, vīri no zobena. Nelīdz vairs dziesmu grāmata vien, nedroši vārdi — jāiet! Tūkstošiem jaunekļu šajās dienās pirms sava laika tapuši par vīriem un vīri par varoņiem. Lai debess redz — visa latviešu tauta stāv nomodā, iss ir viņas miegs, bet miers un pašātvība kā debess nesatricināma.

Mēs celsimies ar visiem saviem mirušiem, lai notiek taisnība, lai redz sadumpjotā pasaule — cik asiņu nevietā list! Lai saredz satumsušie austrumi, lai dzird! Zvaniet visi sagrauto dievnamu zvani! Liesmainās mēles lai sitas no debesīm.

Mocekļi — ceļieties un runājiet! Kritušie — rādiešies sapņos!

Dariet dzirdīgus tos, kas negrib dzirdēt un kurli tapuši aiz sātana varas. Dariet akloš redzīgus, kas negrib redzēt, jo velns tiem aizmiglojis acis ar asiņu miglu. Mums jāiet, citādi tu tapsi nokauts pie savas mājas sliekšņa un austrumu vējš tavai tautai pārvilks pāri smiltis, lai tavu dzimumu izdzestu un aizmirstu mūžīgi mūžos.

Sie ir tikai biedinājuma vārdi — lai mēs esam vairāk, lai topam tiem pāri un nesavtīgi teicam: tauta — es esmu tavs kaņavīrs.

Kas tu būsi, dzejniek, bez savas tautas? Kur sēsi savu uguns sēklu? Tu staigāsi kā pa tukšnesi un tev atsauksies tikai kapi. Kam tu arsi, arāj — bez savas tautas? Velti būsi sējis, velti plāvis, tev nebūs kam dot un ņemt.

Kas būsi, kareivī, bez savas tautas? Nekas! Par šo lielo dzīvību — lai izejam cīņā tik cieši saliedēti, ka pat uguns mūs nevar atplēst vienu no otra, lai mūžīgi esam visi kopā un, ja lielais likums to pavēl, lai tad visi arī kritam! Kas mēs būsim viens bez otra? Lielu vadoņu mums nav, bieži esam bijuši kā aitu bars vilku pamanot. Tādēļ — tauta, esi savs vadonis kopā ar visiem tiem, kas nes bruņas, sēj un kam debesis skūpstījušas pieri! Mēs ceļamies un ejam uz robežām, lai kopā ar citiem Dieva kaņavīriem stāvētu un nekustētos ne no vietas.

Austrumi ir akli, austrumi ir kurli, Dievs novērsis no viņiem savu vaigu, bet mūs viņš pārbauda ticības, varonības un cīņšanās ugunīs. Lai topam par jaunu! Mēs varētu necelt šo cīņas zobenu tikai tad, ja visi spētu pārvērsties akmeņos, lai tad nāk mežoņu pulki.

Mēs neiztrūksimies, uguns viesuļiem cauri, pāri naktij baigi kauc stepju suņi, šnācot pāri viņiem nogulst asiņainā Kremļa pātaga.

Mēs izejam pret tiem ar savu karogu, zobenu un krustu. Mēs ejam par savu tēvzemi — brīvu Latviju!

A. Egļitis.

Aicgārnības

„LATVIEŠI” UN LATVIEŠI.

Maskava ziņo, ka bolševiku armijā cīnīties arī latviešu, igauņu un leišu vienības. Pēc pēdējām ziņām latviešu vienībās esot 32 latviešu virsnieki, un to starpā minēti šādi: Averbuchs, Maizels, Ročko, Perlman, Rams, Šmulovičs, Goldbergs, brāji Kaci, Jofe, Šmuljans un Rozengolds no Daugavpils, Ginsburgs, Mōvšersons, Abramovičs, Jakobsons, Izaksons, Čāls un Germanovičs no Rīgas, kā arī labs skaits tādu pat „latviešu” no Liepājas un Jēkabpils.

— Maskavas ģenerāls un svētais tiešām sāk darīt brīnumus, no Abramovičiem un Šmulovičiem taisīdams „latviešus”, bet vienu lietu viņš tomēr nevar: no latviešiem izlaisīt Abramovičus un Šmulovičus. Un istie latvieši ir jau pratuši un arī turpmāk prasīs tā atbildēt Maskavas brīnumdarītāja Šmulovičiem, ka tiem uz visiem laikiem pāries prieks dēvēties par latviešiem!

RUZVELTA KAŅOTĀJI.

„Amerikāņu leģiona” komandants izsakās laikraksta „Time” slejās: „Mēs aizdegšim prieka uguns un nodedzināsim Vašingtonas vāverīšu kūti līdz pamatiem, ja no frontes pārnākušie kaņavīri nesāņems to, kas tiem pienākas!”

— Ruzvelts nerunā tik dzejiski, bet toties rīkojas ļoti praktiski un gādā, lai no frontes pārnāktu iespējami mazāk...

GUĎRIE ZVIEDRI.

Zviedru laikraksts „Göteborgs Handels och Sjöfartars Tidningen” sniedz saviem lasītājiem tātaru ziņu, ka vācu Leņingradas frontē sagrauta un šo fronti sagrāvušas... Latviešu 44 leģiona divīzijas, kas metušas bēgt. Punkts!

— Rīga, protams, ir tālā aizmugurē, un zviedri Goteborgā, Baltijas jūras viņā krastā, bez šaubām, zina labāk, kas notiek Leņingradas frontē, nekā mēs. Bez tam zviedri jau kopš seniem laikiem ir mums draudzīga tauta, un ja mēs kaut kur gribētu bēgt no bolševikiem, tad tikai uz Zviedriju, tāpat ja mēs gaidītu kādu palīdzību, tad vienīgi no zviedriem. Un ja viņi raksta, ka mūsu leģions sagrāvis fronti, tad jātic vien ir. Bet mūsu leģions cīnās vācu pusē, — to jau pat zviedri neapstrīd, — un ko dara vācu virspavēlniecība par savas frontes sagraušānu? Vācu virspavēlniecība apbalvo tās latviešu 44 brigādes vadītāju, kas sagrāva fronti, ar Bruņinieka pakāpes Dzelzs krustu!

Ja Geteborgas avīze, patiesību mīlēdama, sniegs arī šo ziņu, tad zviedru lasītāji kļūs traki, jo tas iet pāri cilvēku saprašanai. Bet varam būt droši: Geteborgas avīze šo ziņu nesniegs! Tādēļ vien nesniegs, ka tās redakcijas ēzeļi barojas no bolševiku auzu tarbas!

TUR ZIED BOLŠEVIKU „KOKSAGIZS”.

Divas žīdu kolonijas Palestīnā nosauktas Staļina un Maiksa vārdā. — Franču bolševiks Marī prasa Ziemeļafrikas padomju republikas dibināšanu. Žīds Zāmuēls Kohens - Solovjova, ko dēvē par „Staļina aci”, Dienviditalijā organizē bolševiku partiju.

— Lūk, tautu tēv un skolotāj, vai tur tev nav trīs padomju republikas rokā bez bēdām? Kādēļ vēl ūekties pēc nepateicīgajām Baltijas tautām, kas tevi sagaida ar durkļiem un rokas granātām?

AUGSTĀKAIS GODINĀJUMS MŪSU VOLCHOVAS VARONIEM

**Latviešu SS leģiona standartenfirers
VALDEMĀRS VEISS apbalvots ar
Brupinieka pakāpes Dzelzs krustu**

SS—PK. Latviešu **W** brīvprātīgie Volchovas purvos standartenfireru Veisu iepazīsuši vissmagākos kaujas brīžos. Arvien tad, kad izšķirīgos mirkļos vajadzējis krietna priekšnieka piemēra, lieliska kauju stratēģa padoma vai biedriska uzmodinājuma, standartenfirers Veiss bijis pie saviem vīriem. Cik reizes viņš nav palīdzējis ievainotiem, bezbailīgi spītējot ienaidniekam un nāvei, cik reizes izšķirīgos mirkļos viņš uzvaras kausam nav licis nosvērties latviešu cīnītāju pusē — to zina tikai Veisa vīri, latviešu leģionāri — mūsu tautas lepnums! Standartenfirera dzīves gājums ir veltīts cīņai par savu tautu. Gan kā kaņavīru audzinātājs, kad viņš pēc pirmajām smagajām kaujām kā jauns students tika paaugstināts pirmajā virsnieku pakāpē, gan tad, kad vācu vīri un ieroči otrreiz mūsu dzimteni atbrīvoja no boļševiku posta — standartenfirers nav kavējis visus savus spēkus, savu organizatora talantu, krietna kauju stratēģa prasmi veltīt darbam un cīņai, lai latviešu tauta uz visiem laikiem būtu pasargāta no boļševisma bezjēdzības un iznīcināšanas kāres.

Kad latviešu frontes cīnītāji pulcējās zem melnā **W** karoga ar baltajām uzvaras rūnām, lai soli soli ar Eiropas tautu brīvprātīgajiem ietu cīņā pret boļševismu, pulkv. leitnants Veiss saistīja savas gaitas ar Latviešu **W** leģionu, neatlaidīgās cīņās latviešu kaņavīrus vedot no uzvaras uz uzvaru. Panākums sekoja panākumam. Jau dažus mēnešus vēlāk jaunā pulka komandiera krūtīs grezno 2. šķiras Dzelzs krusts. Septembra izšķirīgajās dienās oberšturbānfirers Veiss, neskaitāmas reizes cīņā apliecinot varonību, veda atkal savus vīrus pretīm lieliskiem panākumiem. Sekoja 1. šķiras Dzelzs krusts. Janvāra pēdējās dienās kādas Latviešu **W** brigādes kājnieku priekšnieks standartenfirers Veiss latviešu kaņavīru varoņgaram lika atmirdzēt spožāk nekā jebkad. Viņš un viņa vīri izpelnījušies augstāko atzinību un apbrīnošanu, kādu jebkad frontes cīnītāji var

*Kāda latviešu **W** brigādes vienība naktī pirms uzbrukuma galva pārgājienam.*

gūt. Tā ir nepārprotamā latviešu atbildē, kas mūs uzskata par Maskavai pieredīgiem.

Lielvācijas Vadonis pēc reichsfirera **W** Himlera (Himmler) priekšlikuma standartenfireram Veisam piešķīris kā pirmajam latviešu kaņavīram Brupinieka pakāpes Dzelzs krustu, augsto atzinības zīmi, ko

kaujas laukā izpelnās lielākie varoņi. Latviešu tauta šodien ir lepna ar saviem kaņavīriem — standartenfirera Veisa vīriem; lepna ar savu pirmo kaņavīru — Brupinieka pakāpes Dzelzs krusta kavalieri standartenfireru Veisu.

W kaņa ziņotājs Jānis Budulis.

*Latviešu **W** brigādes uzbrūk. Bataljona komandpunkts kaujas laukā. Bataljona komandieris bez pārtraukuma dod pavēles un ziņojumus, jo nepārskatāmā apvidū telelons ir vienīgais sazināšanās līdzeklis.*

Uzņ. P. K. Budulis.

TIC SAVA ZOBENA UZVARAI

Kāda plaša Rīgas kaŗa rūpniecības uzņēmuma lielākā darba telpa pārvērtusies koncerta zālē. Uzņēmuma lielā strādājošo saime ar vadītāju majoru Tegtmieieru priekšgalā ieradusies pilnā skaitā noklausīties kādas Latviešu ģ legiona divīzijas pūtēju orķestra un vokālā ansambļa priekšnesumus. Tos fronte veltījusi dzimtenei pateībā par bagātīgajām balvām, ko latviešu kaŗavīri Ziemsvētkos saņēmuši no dzimtenes strādājošajiem. Latviešu kaŗavīri līdz ar labdienām piederīgajiem atveduši frontes cīnītāju sveicienus visai latviešu tautai un apliecinājumu cīnīties par savu zemi līdz galīgai uzvarai.

Oberšturmfiirers Akermanis — nododot šos frontes kaŗavīru sveicienus un pateicību, pasvītro, ka visas mūsu tautas karstākā vēlēšanās ir, lai šis kaŗš, ko vismazāk ir vēlējusies mūsu latviešu tauta, izbeigtos pēc iespējas ātrāk, lai tas prasītu no mūsu tā jau smagi piemēklētās tautas pēc iespējas mazāk upuru un, beidzot, lai šis kaŗš nestu reiz atrisinājumu, kas būtu pieņemams mūsu tautai un pēc kā šodien klusībā lolo cerību ikviens latvietis. Tikai cieša saskaņa un sadarbība starp darba fronti dzimtenē un ciņas fronti kaŗa laukā var nest mums uzvaru un līdz ar to gaišāku un saulaināku nākotni visai latviešu tautai. Tāpēc šodien latviešu tauta ir izvēlējusies katras dzīvot spējīgas tautas vienīgo dabisko un pareizo ceļu — ciņas ceļu. Šis ciņas ceļš ir ērkšķains, bet tas ir vienīgais, kas ejams, lai šodien mēs varētu pastāvēt kā tauta, lai mēs varētu dzīvot savā dzimtajā zemē. Ticot mūsu un vācu kaŗavīru cīnītāju garam, kas ir ciets kā klints, un ticot arī mūsu tautas lielajam pašuzpurēšanās spējām briesmu brīdī, mēs šodien par spīti daudzām grūtībām varam drošāk raudzīties nākotnē nekā jebkad agrāk zinādami, ka no zobena saule lēks, ka lēks Latvijas saule.

Arodu savienības prezidents Roja, uzrunājot pēc koncerta kaŗavīrus un strādājošos, aizrādīja, ka mūsu vienotība aug tieši grūtājās stundās, un aicināja visus uz klausīt tēvzemes aicinājumu. Savu nostāju pret kopīgo ienaidnieku — boļševismu latviešu tauta jau pagājušā gada 13. novembra grandiozajā demonstrācijā skaidri pateica: „Nekad vairs boļševismu!”

Tagad tikpat noteikti apliecinām, ka gribam sargāt savu zemi no austrumu sātāna. „Es ticu, ka ciešā sadarbībā ar Vāciju,” uzsvēra prezidents Roja, „mūsu Latvija nekad nezudīs!”

Savu gatavību nevien morāliski, bet arī materiāli atbalstīt mūsu cīnītājus frontē uzņēmuma strādnieki apliecināja, pasniedzot Latviešu ģ legiona ģenerālinspektoram ģenerālim Bangerskim čekus par 3000 RM, lūdzot izlietot šo ziedojumu Latviešu ģ legiona vajadzībām.

Ģenerālinspektors ģenerālis Bangerskis, kuŗu strādājošie jūsmīgi sumināja ar skanīgiem „Lai dzīvo!” saucieniem, savā uzrunā atzīmēja, ka šodien, kad uzliesmojusi ciņa par mūsu tautas „būt vai nebūt”, kad visa mūsu tauta ar ieročiem rokā nostājusies blakus Lielvācijas varonīgajiem kaŗavīriem, lai kopējā cīņā atvairītu ienaidnieku no mūsu zemes robežām, ir patīkami redzēt, ka starp kaŗojošajiem frontē un tautiešiem dzimtenē valda cieša sadarbība un saskaņa. Šis ciešās draudzības saites ir droša ķīla mūsu uzvarai. Latviešu kaŗavīru varonība frontē dod atbildi pasaulei, ka nevēlamies boļševisma, jo tas nozīmētu latviešu tautas pazudināšanu no savas zemes. Ja boļševiki šē ienāktu, tad viņi atbrīvotu šo zemi no mums pašiem. Mēs zinām jau no nesenās pagātnes, ko viņi gribēja. Rīgu viņi gribēja pārvērst par savu pilsētu ar 5 miljoniem iedzīvotāju. Cik tad šē būtu palicis latviešu, tas ikvienam ir pilnīgi skaidrs. Boļševisma vara savu nežēlīgo darbu šē beidza ar latviešu aizvešanu un ar to pašu sāktu, ja atgrieztos.

Lai mēs varētu dzīvot un pastāvēt, mums jācīnās pie pleca ar vācu kaŗavīriem. Tikai tad būs garantija, ka boļševiki vairs trešo reizi nemidīs mūsu zemi, ko mēs visi tik ļoti mīlam. T.

Ģenerālinspektors ģen. Bangerskis — pirmajā rindā ceturtais no kreisās — strādājošo vidū noklausās Latviešu ģ legiōnāru mūzikas priekšnesumus kādā lielākā Rīgas rūpniecības uzņēmumā. Pa labi no viņa — oberšturmbanfiirers Grapmanis, pa kreisi — uzņēmuma vadītājs ģmajors Tegtmieiers. Pirmais no kreisās — AS prezidents Roja.

Latviešu ģ legiōna divīzijas orķestris diriģenta V. Nadziņa vadībā koncertē V. Ķuzes šokolādes fabrikā.

Latviešu ģ legiōnāru vokālais ansamblis diriģenta V. Melnbārža vadībā.

SAVAI ZEMEI UN KULTŪRAI

Jau ilgāku laiku mūsu jaunatnei atkal dota iespēja pulcēties nacionālā un patriotiskā jaunatnes organizācijā — LJO. Pagājušajā gadā Latvju jaunatnes organizācijas darbs vairāk izpaudās iekšējās iekārtas izveidošanā un nostabilizēšanā. Taču arī vairākos atklātos sarīkojumos tā parādīja savu latvisko seju un stāju. Izprotot laikmeta nopietnību, LJO sadarībā ar mūsu pašpārvaldes iestādēm pērnvasar veica lielu darbu, pārraugot un organizējot pilsetu jauniešu izpalīgu dienestu. Daudzu pilsetu jaunieši, čakli strādājot mūsu lauku sētās, ne vien iepazinās ar mūsu zemnieku

dzīvi un darbu un uzkrāja spēkus skolas gaitām ziemā, bet arī palīdzēja veikt lauku darbus, kad darba roku trūkums bija tik sāpīgi sajūtams. Vairākos mūsu zemes novados Jaunatnes organizācija bija sarīkojusi speciālas darba nometnes, kurās ražens darbs apkārtējās lauku sētās mainījās ar saistīgām nodarbēm atpūtas brīžos un romantiskiem ugunsgrūvu vakariem, nedēļas darbus pabeidzot. Piemēram, Rīgas III vienība savā darba nometnē Piņķu mežā pavadījusi 43 dienas. Nometnes dalībnieki šai laikā izlauzusi 1217 celmus, ar to sagā-

dājot savas skolas vajadzībām 122 stērus kurināmā.

Daudzās provinces pilsētās un pagastos LJO štābs noorganizēja plašas un interesantas kultūras pēcpusdienas, kurās skanēja latviešu dziesmas un mūzika un mūsu rakstnieki un dzejnieki savos jaunākajos darbos sumināja mūsu zemes skaistumu un daudzināja dzimtenes mīlestību.

Savus fiziskos sasniegumus un veiklumu mūsu zēni un meitenes demonstrēja plašos jaunatnes sporta svētkos pagājušā gada rudenī Rīgā. Lielākas vieglatlētikas un sporta sacīkstes notikušas arī vairākos apriņķos — Daugavpilī, Tukumā, Madonā un citur. Jauns pasākums LJO dzīvē ir militāro pirmāpmācības nometņu rīkošana. Šais nometnēs mūsu jaunieši Latviešu leģiona virsnieku un instruktoru vadībā sagatavojas tēvu zemes sargu gaitām un gūst pirmās militārās priekšzināšanas. Jaunatnes interese par šīm nometnēm ir ļoti liela. Tas liecina, ka mūsu zēni grib augt par krietniem kaņavīriem un pašizliedzīgiem tēvzemes sargiem. Jāizrāda, ka šīs nometnes nav saistītas ar iestāšanos leģionā, bet tanīs iegūtās zināšanas un mākas jauniešiem lietī derēs, kad to dzīves gaitas kādreiz novedīs „daiļā kaņapulciņā”.

Paralēli zēnu darbībai patlaban rosīgi organizējas arī LJO meiteņu apvienība, lai arī latviešu meitenes varētu organizētā darbā savu brīvo laiku ziedot tautai un tēvzemei.

Kultūras sarīkojumi — koncerti, teātra izrādes, tāpat arī Brāļu kapu uzkopšana un paciņu sagatavošana frontes cīnītājiem ir darbs, ko veikuši daudzi LJO vienību zēni un meitenes. Šie pasākumi veicinājuši viņu pašdarbību un saistījuši jauniešu brīvo laiku derīgām un svētīgām nodarbēm. Pašdarbībai jo sevišķi lielu vērtību LJO vēltis turpmāk, jo tagad daudzi jaunatnes vadītāji atstās savu darbu vienībās un dosies uz mūsu zemes austrumu robežām sargāt tās no bojševisma draudiem. Nupat Rīgā beidzās apriņķu jaunatnes vadītāju kursi, kuru dalībnieki, mājās pārbraukuši, savukārt rīkos kursus pašu jauniešu sagatavošanai par jaunākajiem vadītājiem. Tā arī mūsu jaunatnes organizācijas dzīvē realizēšies princips — jaunatne jāvada pašai jaunatnei, kas tik svarīgi pašreizējos kara apstākļos.

Te īsumā minēti daži nozīmīgākie LJO padarītie darbi, taču klusu un svētīgu darbu savās vienībās veic mūsu jaunatnes vadītāji. Te viņi audzina mūsu jaunatni par krietniem latviešiem, karstas tēvzemes mīlestības apgarotiem, nesavtīgiem, patiesiem un drošsirdīgiem savas zemes dēliem. LJO mērķis ir — jaunatnes kustībā apvienot visu latviešu jaunatni, audzināt to radīga darba dzīvē, latviešu tautai, dzimtajai zemei un latviešu kultūrai, attīstot jaunatnes fiziskos un garīgos spēkus. LJO grib latviešu jauniešus audzināt par miesā un garā veselīgiem cilvēkiem, kareiviskiem stājā, sīkstumā, patiesības un biedriskuma garā. LJO grib audzināt jaunatni darbam, tautas kopībai un modināt viņā centību pēc labākiem sasniegumiem skolā un darbā. LJO grib saukt jaunatni atpakaļ pie zemes, mācīt mīlēt zemnieka darbu, grib audzināt jaunatni, kas svētās atbildības jūtās senču un nākamo paaudžu priekšā izprastu ģimenes nozīmi tautas dzīvē.

Jaunā gada darba gaitas sākot, LJO štāba šefa amata veicējs E. Rullis norādījis, ka „1944. gadā Latvju jaunatnes organizācijai jāklūst par patiesu latviešu jaunatnes kustības vienotāju un izveidotāju, kur pulcējas visi tie, kas, vēlēdamies kalpot savai tautai, kultūrai un dzimtajai zemei, apņēmies ciešā vienprātībā un pašizliedzībā veikt visus uzdevumus, kādus mums uzliek tagadējais izšķirīgais laiks.” C.

Svētdien Rīgā plašākā darba sanāksmē pulcējās visu apriņķu jaunatnes vadītāji ar palīgiem un LJO meiteņu apvienības vadītājas. Sanāksmē ieradās arī lekslietu ģenerāldirektors ģen. Dankers un Izglītības un kultūras ģenerāldirektors prof. Dr. chem. M. Prīmanis. Viņi Zemes pašpārvaldes vārdā sveica mūsu jaunatnes vadītājus, izteica tiem atzinību par līdz šim veikto un sniedza svarīgus norādījumus turpmākajam darbam.

Jaunatnes vadītāju kursu dalībnieku raitais solis. Kursisti, mājās pārbraukuši, sarīkos līdzīgus kursus vecākajiem zēniem, lai tie varētu vadīt zēnu nodarbības, kamēr daudzi vadītāji veic savu pienākumu leģiona rindās.

KOOPERĀCIJAS SKOLA DARBĀ

Ne kazarmas kailā pelēcība, bet daijš mājīgums valda kooperācijas skolas internātā, ko paši audzēkņi tur spodru un tīru.

Klusā pilsētas nomalē, vientuļā mājā, kurās durvis svešniekam noslēgtas, jau kopš 1937. g. oktobra darbojas C/S „Turība” kooperācijas skola, kas nepārtraukti sagatavojusi un joprojām sagatavo grāmatvežus un veikāļvežus patērētāju biedrību veikaliem. Tā kā tagadējā laikā patērētāju biedrības ir tās, kas veic galveno starpniecību lauku un pilsētu iedzīvotāju apgādē, tad šās skolas nozīme vēl vairāk pieaugusi. Vīri, kas spējīgi karot, uzvelk karavīru tērpus un viņu darba vietās jāstājas jauniem darbiniekiem.

Skola kopš dibināšanas dienas ir īpatnēja tai ziņā, ka audzēkņi visu kursa laiku dzīvo gandrīz pilnīgi norobežoti no ārpusaules. Viņu pašu brīvā rīcībā ir tikai divi stundas dienā. Intensīvs speciālās izglītības darbs ilgst no divi ar pus līdz trīs mēnešiem. Skolniekiem obligāti jādzīvo skolas internātā. Ne skolā, ne internātā nav neviena apkalpotāja. Viss darbs, kas ir sakarā ar skolas dzīvi, jāveic skolniekiem pašiem. Skolā uzņem pēc stingras izlases, izvēloties no labākajiem kandidātiem labākos, tā ka parasti vienas brīvas

Koncentrēta nopietnība un nepieķāpība pret klūdām un nevīrībām lasāma nākamo grāmatvežu sejās.

vietas dēļ sacenšas trīs kandidāti. Šī mācības iestāde uzskata par savu uzdevumu ne vien zināšanu iegūšanu un mācīšanu tās iegūt, bet arī audzēkņu pieradināšanu pie kultūras cilvēkam un labam darbiniekam nepieciešamas godprātības un prasmes sadzīvot ar citiem cilvēkiem. Darbs veikalā prasā ne vien zināšanas. Šeit jābūt godīgam un augsti morāliskam — tas ir princips!

Lai kā vienā, tā otrā virzienā gūtu reālus panākumus, normālos laikos grāmatvežu kursus pieņēma tikai tos, kas bija beiguši komercskolu vai vidusskolu, bet tiem, kas gatavojās pārdevēju arodam — sešklasu pamatskolu un praksi kādā patērētāju biedrībā. Pēc pirmā kursa beigšanas pārdevējam jānostrādā vēl viens vai divi gadi veikalā un tikai pēc tam, kad tas saņēmis labas atsauksmes, viņš var nobeigt kooperācijas skolas otro un pēdējo kursu.

Izejot caur skolas telpām, apmeklētāju pārsteidz tas, ka šeit visas durvis ir, tā sakot, bez... atslēgām! Skolā iekārtotais un audzēkņiem domātais veikals (kurā darbība gan, diemžēl, kara laika apstākļu dēļ traucēta) ir bez... pārdevēja un kasiera. Katrs pircējs saņem sev vajadzīgo preci un atstāj kasē naudu samaksai. Trīsdesmit audzēkņu un viņu skolotāju godprātība un augstā morāliskā stāja ir nodrošinājums, ka šais telpās nekas nezudīs.

Ar lielu stingrību šeit skolas vadība raugās uz kārtību un tīrību, kas jāuztur pašiem audzēkņiem atzīstot, ka cilvēkiem, kam savā darbā ik brīdī jāsaņemas ar publiku, tīrība ir puse no tikuma. Ar slotu, ūdens spaini, grīdas lupatu, putekļu slaukāmjiem rokā skolas telpās noteiktos laikos rīkojas norīkoti skolnieki.

Ja pie sienām neatrastos pa gaumīgai gleznai un uz vienkāršajiem galdiem pa puķu pušķim, tad kaut mājīgās, tomēr vienkāršās skolas internāta istabās liktos pēc parastī skopi iekārtotām karavīru mītnēm. Šeit audzēkņi pavada savus retos atpūtas brīžus, jo zināšanu jāiegūst daudz. Ir jāmacās tirdzniecības tehnika, preču zinātnes, likumi un rīkojumi, jāpiesavējas norēķinu sistēma, grāmatvežiem jāvingrinās bilancē sastādīšanā, grāmatās ieviešuos kļūdu atrašanās un izlabošanās, bet visiem

audzēkņiem jāprot arī plakātu raksti, lai publikai domātos plakātos redzami un izteismīgi ar fotouzņēmumiem vai zīmējumiem varētu reklamēt preces vai pievērst pircēju sevišķu uzmanību kādai vēlamai rīcībai vai nevēlamas rīcības apkarošanai.

No pulksten astoņiem līdz sešpadsmitiem ilgst mācību stundas, bet pēc divu stundu pārtraukuma sākas praktiskās nodarbes. Daudz laika audzēkņiem prasā ievingrināšanās preču izkārtotā veikalā un veikāla skatlogu iekārtošanā, kā arī zināšanās par dažādu preču lietošanu. Pēdējā gadījumā jāzina, kādos veidos atsevišķu preci, piemēram, rudzus vai rīsu var lietot; šīs preces šķirnes; kādi paskaidrojumi pircējam dodami par šīs preces sagatavošanu lietošanai, par tās izturību; ar kādu citu šo preci varētu aizstāt. Tāpat jāzina paskaidrot, kādos apstākļos pārdodamā prece bojājas un kā tā uzglabājama.

Jaunajiem grāmatvežiem lielu galvas laužšanu dara bilances kritika un pārējie jautājumi, kas attiecas uz grāmatvedības praksi.

Visiem audzēkņiem, protams, jānodarbojas arī ar speciāliem kopdarbības jautājumiem.

Tā augu dienu šeit rit darbs zināšanu iegūšanā, un, protams, ka tie, kas beiguši kooperācijas skolu, ir ļaudis, kas savu ardu jau lielā mērā prot, kā arī zina, kur iegūt tālākās zināšanas.

Kopš dibināšanas laika, kad kooperācijas skola savu darbību uzsāka ār. prof. A. Aizsilnieka vadībā, šeit notikuši 86 kursi un skolu beiguši 2230 audzēkņi. Arī tagad, kad kara laiku apstākļi ievērojami ietekmē skolas darbību, tā tomēr joprojām izglīto jaunos grāmatvežus un pārdevējus. Ārēji skolā vērojama zināma pārmaiņa. Ja agrākajos laikos skolas gaitēnos dimdēja virišķīgi stingri soļi, tad tagad šeit sastopamas galvenā kārtā jaunavas, kas gatavojas stāties to vīru vietās, kurus tagad sauc karā par dzimteni. Tagadējais skolas direktors V. Pāvulāns ir pārliecināts, ka skolas audzēknes spēs sekmīgi aizstāt vīriešu darba spēku veikālo apkalpošanā un sarežģītajā preču iegādē kara laika apstākļos.

Fa.

Savā paraugveikalā audzēkņi vingrinās pārdošanas mākslā, laipni apkalpojot un ietormējot „publiku”.

„Laikmeta” uzņēmumi.

Pavisam vienkārši

Vēstule „Laikmetam” no Berlīnes.

Katras ģimenes saimniecībā arvien atradīsies priekšmeti, lietas, ko nelieto un bez kā var pilnīgi iztikt. Lielais apaļais galds, spinnings, grāmatu plaukts, bērnu divritenis, primuss, vectēva ūdenszābaki, grammofons, katls, gludeklis līdz ar dažādiem citiem no apgrozības ģimenes saimniecībā izņemtajiem priekšmetiem jau vairākus gadus kā stāv dīkā nobāzts kaut kur pie malas. Pārkrāvājoties no viena dzīvokļa otrā, visi šie priekšmeti arvien vesti līdzī, jo zināma vērtība tiem ir un paliek. Kur gan lai ņiktu šīs lietas?

Tad nāca diena, kad vedeklai ievajadzējās bērna gultiņas. Laikrakstos ievietoja sludinājumu: „Maina apaļu ozola galdu, grammofonu vai ūdenszābakus pret bērna gultiņu.” Sludinājumam nebija panākumu. Atradās gan laudis, kas interesējās par galdu, bet viņiem nebija bērna gultiņas, ko dot pretim par galdu. Par to gan piedāvāja labi audzinātu papagailli, daiļbalsīgu kanarijputniņu līdz ar greznu būrīti, pāri lakas korpju, sienas pulksteni, bērnu svarus, bet tikai ne gultiņu. Nelīdzēja arī otrs sludinājums ar gredzena piedāvājumu pret bērna gultiņu.

Ne katru reizi sludinājums palīdz arī tiem diviem pilsoņiem, kam kurpes nav pa kājai. Vienam, lūk, ir 40. numura korpju pāris, bet viņa pēdas ietilpnēmas tikai 44. numura korpju pāri. Bet turpat viņam kaimiņos — taj pašā ielā, tikai pāris namu tālāk — kāds 44. numura korpju īpašnieks, kas tās saņēmis mantojumā un labprāt dotu vēl labu pildāmspalvu piedevām, ja tikai viņam būtu iespējams tikt pie 40. numura korpēm.

Kā tas arvien mēdz būt dzīvē — nav tāda stāvokļa, no kuŗa nevarētu atrast izeju. Berlīniešiem ierosinājumu meklēt izeju tam līdzīgos gadījumos deva kāds gādīgs ģimenes tēvs, ko savukārt uz to pamudināja viņa pusaudža dēlēns. Dēlēns, lūk, bija izsacījis, ka savā trīspadsmitajā dzimundienā, kas iekrīt tieši Ziemsvētkos, viņš nekā cita nevēloties kā pusaudžu divriteni.

Tēvs, nekā cita labāka nevarēdams izdomāt, griežas ar attiecīgu lūgumu pie kādas velosipēdu fabrikas direktora. Viņš gan labi zīnot, tā raksta gādīgais ģimenes galva, ka tādus velosipēdus bērniem jau sen vairs neražojot. Bet viņš tomēr esot pārliecināts, ka kādam šīs fabrikas strādniekam vai darbiniekam atradīšoties tāds bērnu divritenis, ko vairs nelieto. Viņa lūgums fabrikas direktoram nu esot — palīdzēt sameklēt tādu divriteņa īpašnieku. Tam viņš par divriteni maiņai varot piedāvāt 50 kilogramu vislabākās šķirnes ābolu vai gluži jaunu augstākā labuma kungu platmali, jaunu greznu dāmu rokas somu — smalku Neapoles rokdarbu, bet vajadzītas gadījumā arī pāri tūbas zābaku piedevām...

Fabrikas direktors, nenodziļinoties lietas būtībā, nosūta šo vēstulīti kādai redakcijai, ne jau lai atbalstītu ģimenes galvas centienus sadabūt bērnu divriteni, bet lai sadotu kā pienākas tāda piedāvājuma ierosinātājam, uzskatot to vienkārši par spekulantu.

Tomēr žurnālisti, kuŗu rokās nonāca šis raksts, aplūkoja šo lietu pavisam no cita

Kādā Berlīnes maiņas punktā lietpratēji novērtē maiņai nodoto paklāju.

„Atlantic” uzņ.

viedokļa. Šī vēstulīte varbūt ir drusku komisks, bet nekādā ziņā ne noniecināms dokuments. No direktora tiešām nevar prasīt, lai viņš skrāidītu pa uzņēmumu, piedāvājot tūbas zābakus vai dāmu rokas somiņu pret lietotu bērnu divriteni. Tomēr zemē metams šis neparastais ierosinājums nav nekādā ziņā. Ierosinātājs nemaz nav gājis aizliegtus ceļus.

Ja bagātais rudens viņa ģimenes dārziņā nobirdinājis liekus 50 kilogramus ābolu, ja viņš ir ar mieru iztikt bez savas svētdienas platmales vai viņa sieva grib šķirties no glītās rokas somiņas — kas gan tad viņam var liegt visu to iemainīt pret bērnu divriteni?

Cita lieta, ja šis vīrs būtu augļu tirgotājs vai platmaļu un dāmu rokas somiņu fabrikants un pašlabuma dēļ atrautu šīs preces saviem pircējiem. Tāpat nebūtu piedodams, ja šis vīrs ar saviem laipnajiem piedāvājumiem gribētu piekukuļot direktoru, lai tas viņam dotu kādu jaunu divri-

tenti no savas fabrikas ražojumu krājumiem. Tāpat domāja attiecīgās iestādes, kam preses laudis nodeva šo kapalaika apstākļos radušos ierosinājumu tālākai izspriešanai.

Un sekas? — Jau pēc trīs nedēļām Berlīnē uzsāk darbību 23 dažādu lietu maiņas veikali, kādi sen jau bija vēlami, lai neļautu attīstīties spekulācijai ar ikvienam noderīgām, nepieciešamām lietām. Kam ir kaut kas ko mainīt un kas grib kaut ko iemainīt, tas nodod savas lietas šais veikalos un saņem par tām kvīti attiecīgi nocenotas vērtības apmērā. Pret šo kvīti viņš var šodien vai rīt, jeb kad vēlamā lietā nonāk kādā no minētajiem 23 maiņas veikaliem, to iemainīt pret savu maiņai nodoto priekšmetu. Tas ir kara laika saimniecības teicams atrisinājums.

Tādi veikali darbojas arī citās Vācijas pilsētās.

Vai rīdziniekiem un citu Latvijas pilsētu iedzīvotājiem arī nederētu par to padomāt? A. M.

Mainas tirdzniecībai piedāvātās lietas novērtē lietpratēji. Mainītājs pret izdoto kvīti, kur apzīmēta nodotās lietas vērtība, kādā no maiņas veikaliem var saņemt vēlamu attiecīgas pretvērtības lietu. „Weltbild” uzņ.

Tieši pirms desmit gadiem mira maršals Liotejs — Francijas imperijas veidotājs, Alžīras sargs un pēc tam Marokas iekarotājs. Viņš nodrošināja resp. ieguva šīs zemes, par kurām tagad tik bieži lasāms laikrakstu slejās un jāsaka pie tam — nekas gan labs. Bada parādības, nemieri, partiju kildas, anglosakšu okupācijas spaidi un visam tam pāri strauja bolševisma indes izplatīšanās — lūk, šie faktori patlaban noteic tiklab Alžīras, kā Marokas ikdienas seju un dara to saprotamā kārtā ne visai pievilcīgu.

Reiz viss bija citādi, toreiz, kad dzīvoja Liotejs, un kad abas šīs zemes Afrikas ziemeļos vairoja bagātības savai mētropolei, deva tai rūdas un fosfātus, labību un lopus, olīveļļu un tabaku. Tagad visas šīs labās lietas paņem amerikāņi, bet vienīgais, ko Ziemeļafrika Francijai šodien varētu eksportēt (t. i., ja iestātos attiecīgi apstākļi), ir Maskavas izaudzinātie un de Golla franču komitejas rūpīgi saudzētie un pat atbalstītie bolševistiskie aģenti, teroristi un emisāri. Cik aplam spēji gan viss tur mainījies un cik gan tas ir nožēlojami, kaut arī pasaulē netrūkst vēl daudz citu bēdīgu notikumu! Taču elegiskās pārdomas vien nevarētu vest pie mērķa — dažu ainu apskates, kas ņemtas no franču imperiālās tragēdijas. Tādēļ lai runā fakti!

1903. gads. Franci, kam jau kopš pagājušā gadsimta pirmās puses pieder Alžīra, met tālus skatus uz tās kaimiņzemi — Maroku. Tās patstāvība ir paradokss, jo visa pārējā Afrika gandrīz bez izņēmuma pieder Eiropas valstīm vai vismaz ir to iespējama sfairā. Deviņas desmitdaļas no visas sēmes lodes tieši vai netieši pakļautas baltajai rasei, bet Maroka, kas atrodas Eiropai pašā „deguna galā”, vēl brīva.

Maroka taj pašā laikā tomēr nav vienota valsts Eiropas izpratnē. Tās iedzīvotāji sadalās arabu un berberu ciltīs, — nomados un tādās, kas dzīvo uz vietas. Daļa no šīm ciltīm atzīst Marokas sultānu, bet tikpat liela daļa vai pat vēl lielāka par viņu nevēlas nekā dzirdēt. Novados, kur dzīvo šīs pēdējās ciltis, sultāns parasti nemēdz rādīties, tāpat viņš nesūta uz turieni arī savus nodokļu vācējus. Sultāna Abdul-Aziza galmā dzīvo angļu armijas bijušais instruktors skots Mak-Lēns, kam personīgu nepatīkšanu dēļ savā laikā bija jāpazūd no Gibraltaras garnizona. Viņš ir Marokas armijas komandieris un pulcē ap sevi dažādus avantūristus no visām angļu imperijas malām. Anglijai šāda sava pavalstnieka „uzstrādāšanās” uz augšu nav nepatīkama, taču Parīze ir gluži citādās domās...

Un tā kādu dienu, kamēr Mak-Lēns ar baltu turbānu galvā, pastaigādamsies pa sultāna pilsarku Mesā, svilpē „It's a long way” melodiju, Parīzē notiek politiskas brokastis... Tajās starp citu piedalās Alžīrijas ģenerālgubernators Žonārs un pulkvedis Liotejs. Tam aiz muguras plaša koloniju karu pieredze Madagaskarā un Indokīnā; ilgāku laiku viņš bija franču imperijas kaldinātāja ģenerāļa Galiēni adjutants. Sarunās pie galda Žonārs neslēpj bažas par stāvokli Alžīrijas un Marokas pierobežā, kur bieži notiek sadursmes ar marokāņu ciltīm. Liotejs no savas puses mēģina attēlot metodes, kādas viņš lietojis Indokīnā, lai „nomierinātu” nepaklausīgos un iekļūtu pakļaušanai nodomātās teritorijās. Šīm metodēm netrūkst ne militāras, ne arī politiskas vai diplomātiskas veiklības, bet tāpat nevarētu teikt, ka tās būtu cilvēku mīlestības iedvesmotas. Beidzot Žonārs piebilst, ka gluži tāpat varētu rīkoties arī Alžīrijas pierobežā, un ar to sarunu politiskā puse beigusies.

Tā drīz vien Liotejs dabū kara ministra pavēli uzņemties divīzijas komandēšanu Alžīrijas vētras punktā — Ain-Serfā.

Lai gan franču un marokāņu valdības jau pirms vairākiem gadiem bija nolīgušas līgumu par labu kaimiņu attiecību nodibināšanu un apsoliju-

NO MARŠALA LIOTEJA LIŅ

„Mani interesē tikai mērķis, līdzekļi ir jūsu lieta,” ģenerālis Galiēni mēdza teikt savam štāba šetam Liotejam.

Ģenerālis Liotejs 1912. g. Marokā. Viņš bija Galiēni darba turpinātājs Francijas koloniju valsts izveidošanā.

šās sniegt savstarpēju palīdzību pierobežas joslu nomierināšanā, taču Marokas sultāns šais teritorijās nekā nespētu darīt arī tad, ja viņš to būtu gribējis darīt un ja Mak-Lēns viņam to būtu atļāvis. Visai bieži vēsturē redzami gadījumi, kad stiprākā valsts robezsadursmes ar savu vājāko kaimiņu izlietojusi kā iegānu aneksijai. Bieži pat šim nolūkam starpgadījumi tiek inscenēti, bet šoreiz, kā jau augšā norādīts, tas nebija vajadzīgs, jo apstākļi bija pietiekami nobrieduši jau tā.

Pulkveža Lioteja iecelšana vienā laikā nozīmēja arī Marokas anektēšanas sākumu, kam franči bija devuši visai nevainīgu un nomierinošu nosaukumu — „pénétration pacifique” — „mierīga iespiešanās”. Taču tāda tā nu gluži nebija. Ieņemdam un nostiprinādam atbalsta punktus un stratēģiski svarīgas vietas Marokas pierobežas teritorijā, sparīgais pulkvedis nonāca ne visai patīkamās domu izmaiņās ar ārlietu ministriju Parīzē. Tā nekādā gadījumā negribēja šādas straujas rīcības dēļ radīt konfliktu ar pārējām Eiropas valstīm, kas lielākā vai mazākā mērā bija pieteikušas savas intereses Marokā. Liotejam un Alžīrijas ģenerālgubernātoram Žonāram, kas viņu atbalstīja, tādēļ vienā laikā bija jāmeģina piekrāpt Marokas sultāns, Eiropa un Francijas ārlietu ministrija.

Mazs piemērs: karaspēks ieņem Bešaras oāzi jau visai dziļi marokāņu teritorijā. Liotejs to tūdaļ pārkristīja un, proti, kāda franču virsnieka vārdā — par Kolombu. Par oāzes ieņemšanu izdzird ārlietu resora vadītājs. „Jūs esat ieņēmuši Bešaru, bet to vajag tūlīt pat evakuēt, jo jūs atrodaties Marokas teritorijā!” — saka viņš Žonā-

ram. „Mēs neesam iegājuši Bešarā, mēs okupējām vienīgi Kolombu,” tas atbild. „Ā, tad tā ir pavisam cita lieta!”

Notikums starptautiskā politikā drīz vien mainīja arī stāvokli Marokā. Anglija, gatavodamās uz karu ar Vāciju, mēģina iegūt Francijas draudzību un atbalstu. Lai līdz šim vēsās attiecības uzsildītu, bija jānes zināmi upuri, un tā 1904. gadā Francija un

KLARKAM

Amerikāņu ģenerālis Klarks, ko Ruzvelts sūlīja „iekaņot” Iranču Atriku, apspriežas ar kādu marokāņu virsaiti.

Jaunais Atrikas „saimnieks” Ruzvelts Kasablankas apspriedes laikā. No viņa pa kreisi Marokas sultāns, pa labi Čerčils, aiz muguras Ruzvelta diplomāts Mertijs, padomnieks Hopkins, sultāna troņmantnieks, Iranču ģenerālrizidents Noguē un sultāna ministrs. Šai uzņēmumā pat šejās saskatāms amerikāņu prieks un pašapziņa un Čerčila neapmierinātība, bet viņi vēl nezina, ka jaunais Atrikas kungs ir jau ceļā no Maskavas.

rantēšanu, bet otrs slepens par šīs pašas valsts sadalīšanu iespaidu joslās, citiem vārdiem sakot, par pirmajā vienošanās aktī minētās neaizkaņamības aizkaršanu. Gluži kā visi slepeni līgumi, arī šie kļūst zināms atklātībai. Izceļas starptautisks skandals, kas beidzas ar Alžēsirā konferenci 1906. g. Tajā frančiem tomēr izdodas dabūt cauri tiesības organizēt policiju Marokā, kā arī piedalīties ar saviem kapitāliem marokāņu valsts bankā. Francijas un šaurā piekrastes joslā arī Spānijas intereses tiek atzītas, bet pakļautas starptautiskai kontrolei.

Lai gan situācija Marokā un ap to palika joprojām neskaidra, franču „mierīgā iespēšanās” turpinājās vēl straujāk.

Notikums tādējādi attīstījās līdz pat 1911. gadam, kad šaj Ziemeļafrikas valstī sākās īsta sacelšanās, kas izvērtās pilnīgā anarchijā. Franči, uzturēdami joprojām spēkā savu „pénétration pacifique” tezi, sapulcināja pietiekami daudz karaspēka, lai nemierus galu galā apspiestu. Tas, protams, nenotika „mierīgi”. Līdz ar to okupācija bija beigusies un vajadzēja nākt nākamam solim — pilnīgai pakļaušanai, zemes pievienošanai franču imperijai.

Pēc attiecīgā Francijas un Vācijas līguma, kur tiklab viena, kā otra puse zināmā mērā piekāpās, beidzot jautājums bija nokārtots tiktāl, ka 1912. gada martā varēja pasludināt Marokas protektorātu. Sultāns Mulai-Hafids (kas pa tam bija padzinis savu brāli Abdul-Azizu) bija spiests, par spīti saviem nemiļīgiem protestiem un atkāpšanās draudiem, parakstīt attiecīgu līgumu.

Viņa liktenis nebija nekāds spožais. Kad dažus gadus pirms tam franči okupēja Kasablanku un pie tam viņu mierināja, ka tas ir pagaidu solis, sultāns atbildēja: „Allahs, radīdams pasauli, arī teica, ka tas ir tikai pagaidu solis!”

Un viņam bija taisnība.

Kad tomēr pēc visiem šiem drāmatiskiem notikumiem drīz atkal izcēlās nemieri, franču valdība par Marokas ģenerālrizidentu — tā saucās franču augstākās varas reprezentants šai zemē — iecēla Lioteju, kas pa to laiku jau bija kļuvis ģenerālis. Civīlās un militārās varas apvienošana vienās rokās tik vētrainā zemē kā Marokā bija absolūti nepieciešams solis. Šai amatā Liotejs ar mazu pārtraukumu bija līdz 1925. gadam. Militāro varu viņš atdeva citiem tikai pašos pēdējos valdīšanas gados — Abdelkrima vadīto rīkabiņu dumpja laikā, jo tad Liotejs jau bija vecs...

Viņa darbs Marokas civilizēšanā, kultivēšanā un kolonizēšanā ir bijis tiešām liels, to nevar noliegt pat viņa ienaidnieki. Lai gan Liotejs pirmajā pasaules karā nemaz nepiedalījās Eiropas cīņās, viņš 1921. g. dabija Francijas maršala titulu, un ne bez pamata.

„Rojālistam, kas republikai dāvājis imperiju”, šādu veltījumu Liotejam, kas bija pazīstams kā karaļvaras aizstāvis, reiz piesūtīja Burboņu nama princese Bībesko.

To „demokrātu” un boļševīku skaits, kas pūlējušies pretējā virzienā, t. i. centušies šo imperiju atraut Francijai, nav trūkums, taču viņu vidū izcila vieta ir diplomātam Merfijam un ģenerālim Klarkam. Viņi abi ne bez sekmēm piedalījās „zemes sagatavošanā” pirms angļu un amerikāņu spēku izcelšanās malā Ziemeļafrikā.

Kā amerikāņu palīdzības komitejas priekšsēdis Merfijs ap 1941. gada vidū, kad Sav. valstis vēl atradās diplomātiskās attieksmēs ar Vāciju un Franciju, ierodas Ziemeļafrikā. Viņu pavada 20 jauni cilvēki, kas apbraukā visu Alžīriju un Maroku; neskopodamies ar subsīdijām, viņi vāc sekojamos amerikāņu lietas labā. Viens no tiem reiz iekrīt, piedāvādams naudu kādas cilts vecākajam, kas simpatizē ass valstīm un Petēnam. Lieta nāk zināma Viši valdībai, taču Merfijs par to daudz nenoskumst — viņš pārliecināts, ka tagad franču valdība uzskatīs amerikāņu aģentus par tik neveikliem, ka no tiem nav jābaidās.

Isi pirms angļu un amerikāņu okupācijas spēku izcelšanās malā 1942. g. novembrī, kad Sav. valstis jau sen pārtraukušās diplomātiskās attieksmes ar Franciju, vētrainā naktī netālu no Alžīrijas piekrastes piestāj kāda angļu zemūdene; no tās gumijas laivīnās krasta virzienā dodas vairāki amerikāņu virsnieki ģen. Klarka vadībā. Samirkuši un nosaluši viņi izkāpj malā un sasniedz kādu namu, kur tos jau gaida. Notiek pēdējās apspriedes ar tiem franču pārstāvjiem, kam gaidāmā attīstība ir pa prātam. Franču policisti tomēr nakts viesu dēļ kļuvuši uzmanīgi. Kad kārtības sargi ierodas, ģenerālis Klarks — tagad amerikāņu 8. armijas komandieris Dienviditalijā — kopā ar pavadoņiem spiests paslēpties pagrabā... Maršals Liotejs, pakļaudams Ziemeļafrikas bagātāko zemi, nelīda pagrabā un nebija spiests rīkoties slepus pa nakti, lai sasniegtu savus mērķus.

Tālākā attīstība visiem zināma. Ir labāk, ka maršals Liotejs to vairs neredz. V. Sk.

Anglija nolīgst līgumu, kuŗā Anglija atzīst franču intereses Marokā, kā arī tiesības „palīdzēt sultānam nepieciešamajās reformās”. Francija savukārt atstāj angļiem brīvas rokas Eģiptē. Mak-Lēna loma Fesā līdz ar to izspēlēta, un neilgi pēc tam viņš pazūd no Marokas politiskā apvāršņa.

Tai pašā gadā tiek parakstīti arī divi franču un spāņu līgumi: viens atklāts — par marokāņu imperijas neaizkaņamības ga-

Tramvaju naudas kastīte ir ne tikai ērta un derīga ierīce, bet arī cilvēka godprātības pārbaudītāja.

liecina, ka svešas nācijas brauc Rīgas tramvajos? Varbūt. Tur atrodamas arī pogas, dažādas nozīmes un vienkārši izstancēti metalla ripuļi. Kāds braucējs laikam samainījis tramvaja kastīti ar valēju kapu — iemездams tānī smilšu saujas, tā apgrūtinot ielu dzelzceļa ierēdņa darbu. Zirņi un saulespuķu sēklas nav reta lieta. Kāda priecīga meitene kastītē iemetusi arī vēstuli vāga vadītājam, uzaicinot to uz satikšanos. Tā jo raibs iznāk kastītes saturs, dažreiz sākot arī ar lielākām papīra naudas zīmēm līdz nevērtīgiem niekiem.

Tramvaja vagonus bez kasiejiem pakāpeniski paredzēts laist apgrozībā visās dienās. Un nu: vai šis pasākums sekmēsies un varēs pastāvēt — atkarājas vienīgi no katra braucēja goda prāta. Citās zemēs šāda kārtība pastāv jau sen; dažkārt tur gan stikla naudas kastīte ierīkota tā, ka vagona vadītājs var redzēt, ko katrs tur iemet.

Bet nauda, jo priecīgi skanēdama, krīt arī bērza vai oša kastītēs. Un ja arī neviens neredz, cik lielu naudas gabalu tur iemetam, vai tādēļ nebūsim kārtīgi maksātāji? Jo apzinīgāk un čaklāk to darīsim, jo braukšanā būs lielāks skaits ielu dzelzceļa vagonu un pietātnē lielajam gaidītāju pulkam vairs izmisīgi nebūs jācinās par vietu tramvajā.

A. R.

Gods un Tramvajs

— Nedrūzmējieties — nestāviet uz vietas! — laipni mudina ļaužu pūli kasieri tramvaja pietātnē. Šo aicinājumu dzird un saprot katrs trauksmainais rīdzinieks, kas vismaz savas piecas reizes dienā nepacietīgi gaida tramvaju. Ja kāds savā steigā piemirsis, uz kuŗu pusi jābrauc, to tam draudzīgi atgādina tramvajs, rādīdams uz labo vai kreiso pusi. Daudzreiz visas dienas garastāvoklis atkarīgs no tā, vai rītā, uz darbu ejot, laikā saķerts tramvajs. Taču steidzīgais gaidītājs lai velti nekļūst nervozs, kad tramvajs nav klāt jau pirmajos mirkļos, un lai nav arī pārāk nelaimīgs, ja gaidītāju pūli pālicis pēdējais un nav paspējis vairs vagonā iekļūt. Kāds tramvajs vienmēr vēl nāks!

Ielu dzelzceļu valde daudz domājusi par to, kā ar mazāku darba spēku pārvarēt satiksmes grūtības. Un šis jautājums liekas arī laimīgi atrisināts — tramvaja vagonu kasieŗus var aizstāt slēgtas kastītes, kas abās platformās un arī vagona iekšienē aicina iemest naudu. Šādos vagonos pasažieri modriem ekatiem cits citu pamudina maksāt; neskan vairs kasieŗa maigā vai skarbā balss — Saņemiet biļetes! vai — Kam šeit vēl nebūtu biļetes? — kas it kā pamodina dažreiz aizsappojušos braucēju. Šāie vagonos ne labprāt kāpj abonementa kartes īpašnieks baidīdamies, ka to neuzskata par „zakī“; — cik ilgi lai groza rokās karti, kad to neprasa uzrādīt?

Tramvaju vagoni bez kasieŗiem pirmie parādījās 11. līnijā, tad — 8. līn. Jau konstatēts, ka Torņkalna un Zaslauka ļaudis ir priecīgāki maksātāji nekā čiekurkalnieši. Nedaudzo pietātnu braucējs nespēj novilkēt cimdus, lai sameklētu attiecīgo naudas gabalu, ko iemest kastītē, kad jau brauciens galā. Tas izkāpj ar nodomu nākamajā reizē samaksāt turp un atpakaļ braucienu. Daži, kas tagad brauc šāis bezkasieŗu vagonos, nevar sev piedot, ka metuši prom izlietotas pārsēšanās biļetes — visam mūžam pietiktu.

Kungs ar grāmatveŗa izskatu bargi raugās jauneklī, kas vienaldzīgi lūkojas garām kastītei. „Nāc iekšā, nestāvi uz kāpnēm! — Te jau nav kasieŗa, kas prasa nau-

du!“ — pievērsas viņš otram ar savējai līdzīgi ielocītu platmali.

Zaslauka zēni gēn zina, kā ar trim feniņiem samaksāt visas nedēļas braucienus. Vajag tikai prast feniņu saņemt pirkstos, tas izskatīsies gluži kā desmit feniņu gabals. Un trīs dienas nedēļā braukšana „uz asīti“ nemaz neliekas slihta — tur nav jāmaksā.

Ja sākumā daudzi braucēji nesaprašanā skatījās pēc kasieŗa un izkāpa ar visiem desmit feniņiem pirkstos, tad tagad tikai retais nezina jauno kārtību. Kā lai nepamana uzrakstus lielajiem burtiem, kas tagad vēl pastiprināti?

Ko atrod kastītēs, tās atslēdzot? Vai dažādās monētas parastās naudas starpā ne-

Vai lielās naudas zīmes nerāda, ka mūsu vidū mīt cilvēki ar sevišķām sociālās atbildības jūtām?

Izbeŗot kastīŗu saturu, atklājas dažs pārsteigums. Kā redzams, daŗiem „goda vīriem“ patīkamāk maksāt graudā, ne naudā

PETERA AIGARA ROMĀNS

P E T E R A A I G A R A R O M Ā N S

(22. turpinājums.)

„Kuru pusi, manu vai jūsu?” agronoms jautāja, kaut gan zināja, kāda būs atbilde.

„Jācērt kas tuvāk pie ceļa. Tā norunājām.”

„Ak tā!” novilka agronoms, cieši lūkodamies Graudumā, kas tagad, acis nolaidis, vērās grīdā. „Un strādnieki prasa, lai pieliek algu?” Te skaidri bija jaušams, ka viņu apiet, un tomēr nekā nevarēja darīt.

„Cilvēki bezkaunīgi, nezina, ko prasa,” ierunājās atkal Graudums, pilns miera un pašpajāvības. Viņš pacēla galvu un raudzījās Stublājam sejā, tikai savas šaurās acēles bija paslēpis zem augstās pieres un kuplajām uzacīm. „Izpūlējos visādi, gan ar labu, gan piedraudēju, bet ko tādiem padarīsi! Pagasta otrā galā nopirkuši mežu ārzemju kungi, tie naudu nežēlo. Vajadzēs vien pielikt. Graušs viņi prasa. Bet, ja iestīvēsieties, darbi aizkavēsies, un baļķi var iestrēgt mežā.”

„No Dieva puses to nedrīkst! Jūs saprotat, Graudum, tas nedrīkst notikt! Maksājiet cilvēkiem godīgu algu, tikai darbi nedrīkst apstāties,” piekodināja Stublājs. Ko viņš citu varēja teikt — viņš bija piespiests pie sienas, atkāpties vairs nevarēja, un nogaidīšana arī likās rūgta kā nāve. „Un kā ar vedējiem?” tālāk interesējās agronoms. „Sogad muļķīga ziema. Jau novembra beigās, un no sniega ne vēsts. Kas kaitētu, ja būtu ragavu ceļš? Vīri brauktu svilpēdami, pelnītu baltu naudu. Bet nekā, kailsals. Arī ārzemju meteorologi pareģo īsu un siltu ziemu.”

„Tā veci ļaudis runā,” pievienojās Graudums. „Vedēji būtu sarunāti. Tiklīdz uzkritīs sniegs, tā sāks. Tikai tiem arī nevarēs skopoties — kas strādā, tam jānopelna.”

„Katram jānopelna. Protams, ja pārmaksāsīm, pašu peļņa izputēs. Turklāt ārzemēs koku cenas kritot, nejdzīgi kritot. Dempings! Nemaz nezīnu, kā tiksīm galā. Ka tikai baļķi nav jāsavāžē malkā! Vasaru bilde bija citādāka. Aprēķini bija skaidri un saskanēja lats uz latu. Tagad krievi saviem kokiem appludinājuši pus pasaules.”

„Cik mums to kokul Turklāt pirmās šķiras materiāls. Pircēju netrūks, jau vakar bija viens atbraucis. Tiklīdz baļķi būšot krastā, noskaitīšot naudu. Es domāju, ka mums nav kuņģam katram jāatdod, nogaidīsīm, kas vairāk maksā.”

„Protams, protams! Tikai daudz tielēties nevarēs. Un neaizmirstiet, kaimiņ, ka esat uzņēmies atbildību uz saviem pleciem! Ja nošķiebjas, abi esam čupā.” Šais vārds bija ietverts reizē lūgums un draudi. Bet Graudums tos pie sirds nenē-

ma. Nezaudējot savu mieru, viņš turpināja:

„Ko es, neskolotais, varu atbildēt par mācītu vīru! Jūs visu tik gudri protat izkārtot, ka man rokas vien jānopiāta. Redziet, kā ar purvu izgāja! Cik tur trūka, ka vienā vasarā būtu darbus pabeiguši? Suns jau pāri sētai, tikai aste vien šai pusē. Tirgos, krogos un godos saimnieki runā vienā laidā. Jā, Stublājam — tam ir nags. Ko mēs bez viņa te sāktu? Vienā vasarā Stirnas līci apgriezta otrādi. Lai Dievs dod veselību! Kaut esmu biedrības priekšnieks, mani neviens nepiemin — jūs vien daudzina. Vai man kāda skaudība! Jums slava vairāk piestāv. Cik man atlec grašu, tik pietiek! Tikai kad tiek valsts runasvīros, tad gan nabaga Graudumu atcerieties!”

„Ak runā gan, ka purvu izracis? Un kurnēt vairs nekum, ka vekseļi jādod un jāpagarinā?” agronoms vaicāja ieinteresēts.

„Viens otrs izmet pa vārdam, bet, ja darbs būs godīgi padarīts, neviens neskosies. Tā jā, agronoma kungs! Tāpat vien iebraucu. Meža cirtējiem jānopērk jauni cirvji un zāģi, šis tas pašam jāiegādājas. Tad nu varētu iet!” Graudums lēni piecēlās, uzlika zaķeni galvā, bet, dūraiņus burnidams rokā, kavējās.

„Lielais paldies, ka pienācāt! Tikai gādājiet, lai darbi neapstājas!”

„Jā, gandrīz piemirsu!” ierunājās Graudums. Viņa mazās acēles iemirdzējās. „Nākamnedēļ sāks cirst jūsu cirsmu. Vaja-

dzēs naudas strādniekiem. Varējāt iedot pāra tūkstosus.”

„Naudu?” vaicāja Stublājs pārsteigts, bet tad, it kā atvainodamies, teica: „Jā, pareizi, es jau jums vēl nemaz neesmu devis. Kad braucat laukā?”

„Sovakar. Ko zemnieka cilvēks Rīgā sadaris!”

„Sovakar? Zēl! Tikai rīt dabūšu naudu no bankas. Man mājā nekas neglabājas, tikai dažī simti. Bankā drošāk. Nu labi! Aizsūtīšu naudu ar savu saimnieci, viņa arī pilsētā un laikam rīt vai parīt brauks atpakaļ.”

„Var jau arī vēlāk, Stublāja kungs, tikai tad strādnieki izklidīs, būs grūtāk sameklēt. Daži mežu kaupmaņi gan cērt mežu vēl pavasarī, kad cirtējiem nav ko darīt un cenas lētākas.”

„Ko jūs runājat, Graudum! Es teicu, ka nekavējoties jācērt. Un nauda būs! Naudu aizvedīs mana saimniece.”

„Vai tā ar melno kažoku, kas šorīt iebrauca? Sēdējām ar mugurām pretim, viss autobuss oda. Nezin, kādām zālēm salaistījusies.”

„Ne zālēm, bet smaržām, Graudum!” „Man vienalga, smaržas vai zāles, bet smaka bija. Tad uz redzēšanos, lai jums labi klājas! Un darīsim, kā sakāt — naudas lietās neskosimies!”

„Jā, mīļais Graudum, spēlēsim miljonārus! Uz redzēšanos! Un ja kas gadās vai vajadzīgs, piezvaniet vai atbrauciet pats, visu atlīdzināšu.”

„Ja būs nauda, tad slikti negadīsies. Es tad eju.”

„Laimīgi, laimīgi,” Stublāja atvēra durvis un izlaida Graudumu. Viņš gāja līksmi un pašapmierināts, saviem lielajiem zābakiem švikādams kantoņa parketu.

Izkļuvis no kāpņu krēslības dzidrajā dienas gaismā, saimnieks pārgāja pāri ielai un pie avižu kioska apstājās. Viņš stāvēja tur neveikls, bet varens savā zemnieciskajā mierā un pirmatnībā, ar pārākuma apziņu noraudzīdamies steidzīgajā pilsētās skudru pūznī. Viņš bija pelēks, tie — bija melni; viņš skatījās tālumā, tie deguna priekšā.

„Skrien, kā padēkli pazaudējuši,” nomurmināja Graudums. „Lai skrien, es tieku pamazām uz priekšu!”

„Sensācija, sensācija, jauna šauce!” iečerkstējās resnā avižu sieva, pabāzusi galvu laukā no šaurā avižu būra, kas bija aizkrauts ar laikrakstu un žurnālu grēdām.

„Ko? Atkal kāds nosists?” Graudums zinārkārtīgi sakustējās.

„Nē, tepat pretī iet dibenā,” avižu sieva pastiepa roku, kuras strupie pirksti lida laukā no cimdkiem, kam noārdīti pirksti, lai

VILIS CEDRIŅŠ

Debesu kalējs

*Kalējs kala debesis, zīles bira kalnājos,
Smiltis auga vara saknes, zelta zari mākoņos.*

*Ozolu gredzenā simteņus sirmā
Mirdz mūsu lēvijas kalni un lejas.
Sargi jel mūžīgi, debesu kalēj,
Saknēm un dzinumiem krustoto zemī!*

*Zili zaļa gaisma ausa, pasarkana saule lēca,
Naidnieks sedza mūsu zemi pelēkiem mākuļiem.*

*Kalējs kala debesis, zibšņus meta ozolos,
Brāji zibšņus salasīja, kaldināja zobenos.*

*Par savu lēvzemi vīri bez valdiem
Airēja dvēseļu Daugavas viļņos,
Sargi jel mūžīgi, debesu kalēj,
Zibšņiem un asinīm svaidīto zemī!*

*Kārķļu krūmā, dadžu druvas, tāli ciemi gruvekļos,
Griezies, vārpste, soļo, bērī, brīvas tautas līdumos!*

*Kalējs kala debesis, dzirkstīs bira ielejās,
Tur uzauga vara dārzī, zelts pa zariem zvērojās.*

*Namāri jauni, raug, kalnos ceļ pilis
Sīdraba spraišļiem, dimanta spārēm.
Zvaigžņotos ciemos vakaros vēli
Pavardi liesmo, rotājas bērni.*

*Skan pār silu galotnēm dziesma lielā vienotāja:
Iesim, brāji, vienu ceļu, vienas domas domāsīm!*

*Mūžam kalējs debesis ārdē bultas lēvzemei,
Mūžam mūsu sirdis kaļ saulesmūža brīvībai.*

labāk varētu naudu saskaitīt. „Tur, kur tā zeltītā izkārtne,” viņa ar ļaunu prieku čukstēja.

Graudums pameta acis uz laikrakstu, kas stāvēja lielām grēdām uz kioska letes un kam pāri četrām slejām rēgojās lielu sarkanu burtu virsraksts. Viņš izlasīja to, tad palūkojās pāri ielai uz namu, no kā bija tikko iznācis. Pie tā durvīm stāvēja stiklu aizsargāts uzraksts zelta burtiem: Importa un eksporta sabiedrība Gaiziņš. Iekšā iedams, viņš to nebija pamanījis.

„Dod desmit numurus!” teica viņš pārdevējai un nometa viņai sidraba vienlata gabalu. Salocījis laikrakstus, iebāzis kažoka ārējā kabatā, viņš sāka lēnām soļot pa ielu, negriežot nevienam pretimnācējam ceļu.

Izvadījis savu veikala draugu un kaimiņu, agronoms Stublājs jutās kā norijis rūgtas pīles. Cilvēks viņam derdzās, bet viņš bija jācieš kā slims zobs, kamēr nāks laiks izraut. Un Dievs vien zina, kad viņš varēs atbrīvoties no Grauduma.

Agronoms atkal spēra dažus soļus uz priekšu un atpakaļ pa savu kabinetu, bet telpa viņam likās tik šaura kā cietuma kamera. Arī gaisa šķita tik maz, kaut kas smacēja krūtīs. Vai tā būtu trāna smaka, ko tikko atstājuši Grauduma zābaki? Viņš piegāja pie loga, atvēra to vajā, izliecās laukā un dziļi ieelpoja dzestro novembra gaisu. Viņš ieelpoja vienreiz, otrreiz, trešreiz; ap acīm sāka lēkāt apļi, tomēr kļuva labāk, kaut arī mazliet noreiba galva.

Bet kas tas? Lejā zem loga uz ielas stāja trīs vīri lasīja rīta laikrakstu. Laikraksta priekšpusē lieliem sarkaniem burtiem rēgojās: „Jauna nedzirdēta panama!” Stublājs pats savām acīm varēja izlasīt šos sarkanos brēcošos burtus. Tie kauca kā izsaluši vilki un rēja kā saniknotu supu bars.

Nedzirdēta panama! Vai tas attiektos uz sabiedrību „Gaiziņš”? Vai viss jau piekārtis pie lielā zvana! Tātad nojautas un murgi piepildījušies? Kāds posts, kāda nelaime! Viņš pats šorīt bija baidījies pār-

šķirstīt rīta laikrakstus. Protams, tas, ko viņi tur rakstīja, bija bezkaunība, tā bija lasītāju ķeršana. Panamas pagaidām nekādas nebija, ja neteiksim mazas, tad viduvējas saimnieciskas grūtības. Bet konkurenti un avižnieki tās izkladināja pa visu Latviju. Iejauksies finanču ministrija, sāks interesēties prokurātūra, bankas uzteiks kreditu. Gala sākums. Lai nu viens vēl saka, ka latvietis nav latvieša velns!

Un galu galā — kas būs cietējs? Kas atbildēs par visu? Agronoms Stublājs! Pārējie vīri, kas iejaukti šai lietā, būs sevi nodrošinājuši. Tie ar svaiņa vai sievasmāšu vārdiem atvērs jaunus veikalus, bet kā lai viņš, Antons Stublājs, kāpj Saimes tribīnē ar laikrakstos apvazātu vārdu. Turklāt nav ne mazāko cerību, ka pēc šī kaķukoncerta kāds godīgs cilvēks par viņu vēl balsos.

Stublājs igni aizcirta logu. Ko varēja līdzēt! Izeja tikai viena: grūtības jāpārvar un šiem nekaupām jāliek atbildēt par neslavas celšanu. Bet lai to panāktu, nepieciešama nauda un vēlreiz nauda. Agronoms jau pasniedzās, lai paspiestu pogu un aicinātu grāmatvedi, kad nošķinda tālrunis. Tālruna zvans skanēja tik spalgi, ka dūrās ausīs. Stublājs vilcinādamies nocēla klausuli, atzvilā rakstāmgalda krēslā. Telefonā runāja pazīstama balss. Agronoma seja saviebās, pierē kļuva vēl krunkaināka. Brīdi klausījies runātāju, viņš izdvešas: „Nepatīkami! Ārkārtīgi nepatīkami! Izspiedēji!” Piezvanītājs bija importa un eksporta sabiedrības „Gaiziņš” otrs īpašnieks inženieris Kārklis. Tas gaŗi un plaši izstāstīja agronomam, ka firmas saimnieciskais stāvoklis kļuvis zināms avižniekiem. Ko iesākt?

„Es to pašu jautāju,” Stublājs runāja klausulē, nervozi bungodams ar otras rokas pirkstiem pa galdu. „Viens padoms vēl palicis, tikai nezinu, vai ar to būs mierā.” Bet tas cilvēks tur vada otrā galā izdzirdis, ka vēl viens glābīšs palicis, pilnu muti at-

bildēja: „Man vienalga šodien, pilnīgi vienalga, vai tā ir asins vai viltota nauda, ko tu liec galdā, ka tikai vekseļi netiek protestēti!”

„Tad nāc!” teica agronoms Stublājs strupī. „Steidzies! Līdz divpadsmitiem šī lieta jāsaģlābj, avižniekiem jāaizbāz mutē. Un ja tev citreiz niez nagi tirgoties ar līnēm un kaņepēm, tad aizmirsti, ka esmu tavs draugs! Steidzies, mums jāiet uz banku!” agronoms nolika klausuli un piespieda zvana pogu. Atkal durvīs parādījās bālais grāmatvedis.

„Kas ir, vai dabūjāt pilnvaru?” Stublājs uzsauc nepacietīgi. Tagad, kad katra minūte bija dārga, kad zeme dega zem kājām, šis vīrs kustējās tikpat gausi kā citkārt.

„Pilnvaru?” brīnījās grāmatvedis. „To pilnvaru, ko direktora kungs pirmīt vaicāja?”

„Taču pilnvaru, ne Jāņa parādīšanās grāmatu! Man uz vietas vajadzīga!” Grāmatvedis nočāpstināja sausās lūpas, izdrāzās laukā pa durvīm un atgriezās ar ziliem akšu vākiem.

„Piedošanu, direktora kungs! Bija piemirsies. Visu laiku domāju, ko iesāksim ar vekseļiem, kas pie notāra.”

„Ko iesāksim! Vai man vienmēr jāzina?” runāja agronoms, šķirstīdams papirus, kas atradās akšu vākos. „Ja vekseļi pie notāra, tad tie jāsamaksā.”

„Direktora kungs, ja nauda kasē, tad nav ko galvu lauzīt. Bet tagad vekseļi ir un naudas nav!”

„Man arī tās nav!”

„Nav?...” grāmatvedis gaŗi novilkā un ar delnu patrīna pieri, kā aizdzenot miegu. „Direktora kungs, tad esam ķezā. Esmu grāmatvedis, un man vienalga, kur ierakstu summas, dēbetā vai kreditā, peļņas vai zaudējumu konlā, bet vai jums tas būs tikpat vienaldzīgi, to nezinu.”

(Turpinājums sekos.)

L. JANĀČEKA „JENUFA” RĪGAS OPERĀ

Pa kreisi: Kesteriene
— H. Lūse un Burijas
dēls Stēve — A. Jē-
kabsons.

Pa labi: Jenuta — M.
Brechmane - Štengelē,
Burijas audžu dēls
Laca — Priednieks-
Kavara un Kesteriene
— H. Lūse.

VILIBALDS DROSMIŅŠ

Tai rītā Vilibalds Drosmiņš lēnprātīgi sāka kritizēt aizmuguri:

„Ja jums, sasodītie velna trumuļi ar cauriem dibieniem, maizes trūktu, to es vēl saprastu, jo kaļa laikā daudz miltu patērē alkohola pašražotāji, bet tādas grūtības pieķinīšu durvīm es gan nesaprotu!”

Viņa aizmugures draugs Ivars Akvavīts metās aizstāvēt savu latifundiju:

„Tā nerunā, Vilibald! Vienkārši tu esi atsvešinājies no modernās kultūras, tev jāpaliek ilgāk te un jāpiesavējas aizmugures tehnika, tad varēsi dzīvot svilpēdams uz gumijas zolēm tāpat kā es. Nav tādas lietas, ko Rīgā nevarētu dabūt! Paprasi man, un es tev apgādāšu C-vitāminus, Liberta gleznu reprodukcijas, zivju eļļu un pat šķiltavu kramiņus!”

„Kas tad tev par Zālamāņa mantas kambājiem?”

„Pazīšanās un sakari, Vilibald, vairāk nekā. Bet cik uz mākslu attiecas, tad šovakar es tev parādīšu Rīgu naktī. Tas būs tāds kabareolafuršetdevarietē numurs, ka tev prāts uz pakalķājām stāigās!”

„Atkāpies, nelaimīgais, un apskati manu godīgo dienesta pakāpi! Vai es izskatos pēc tāda, kas kopā ar tevi grimis nezin kādā pagrīdes orgiju zaņķī?”

„Tā ir pilnīgi likumīga lieta.”
„Bet es tev saku: kas ir pāri par kaļavīru klubīņu, tas ir no ļauna!”

„Nav tiesa! Es runāju par Furunkuli. Tas ir miermīlīgs, glīts pagrabiņš ar maziem, siltiem un sausiem kabinetīņiem...”

„Tad tur ir arī palaidnīgas sievietes. Zani, paej nost un aizbāz ausis! Stāsti nu tālāk!”

„Tur ir tikai nevainojamas dāmas, un tās pašas caurām dienām nekā nedara. Tur mēs ejam nomierināt savus baumu satrauktos nervus un smelties spēkus nākamajiem uztraukumiem.”

„Jā, viegli jums te aizmugurē nav...”

„Mums ir ļoti grūti! Dažreiz mēs vairs nezinām, vai ir rīts vai vakars, un zeltu un sudrablietas mēs pastāvīgi turam sakravātas čemodānos...”

„Manis dēļ — iesim arī uz to Furunkuli, palīdzēšu tev nomierināties.”

„Ak nu tu saki: iesim! Bet vai tu zini, ka tur nemaz tik viegli nevar iet? Vispirms tur jāierakstās par biedru.”

„Tad tā ir kāda partija?”

STĒIDZAS PALĪGĀ

„Nē taču, vienkārši — krogs! Vispirms jāierakstās par biedru un jāsamaksā biedra nauda, tad jāpasūtina galdiņš, jānopērk ieejas kartes...”

„Un tad?”

„Tad var iet iekšā, atsēsties un dabūt trīs špabjus.”

„Nav vērts iesākt!”

„Pārējo var paņemt līdzī, un alu dod kaut vai spaiņiem!”

„Maz prieka.”

„Prieks rodas vēlāk, kad tev deguna priekšā sāk deļot visādas fīfickas, dūmi aizmiglo acis, prāts palēcas gaisā, markas sāk nierzēt kabatā un tu gribi paslēpties no pazīstamiem kādā kabinetīņā...”

„Tas jau pilnīgi atgādina senās pagātnes dienas, kad Palestīnas čigānu orķestri vēl spēlēja „Šnāci, Minna” un važopi teica: „Brauksim, kungs!”

„Nu jā! Dod šurp savu dienesta apliecību, un es iešu ierakstīt tevi par Furunkula biedru.”

Vilibalds Drosmiņš skatījās uz Akvavītu un klusi smējās. Vipš skatījās uzmanīgi un smējās pamatīgi, tik pamatīgi, ka pamazām sāka šķindēt tukšās pudeles drauga rakstāmgaldā un augstskolas seismografi atzīmēja nelielu zemestrīci kaut kur Spicbergenas apvidū. No šiem smieklīkiem pamazām sašķobījās visa Akvavīta pašapziņa, un viņš jutās kā baltā pelīte brillu čūskas priekšā, kas viņa apskatīšanai uzlikusi otras brilles ar palielinājiem stikliem. So drausmīgo pārdzīvojumu Akvavīts beidzot izkļiedza jautājumā:

„Vilibald, vai tu esi traks vai ķerts?”

„Ne viens, ne otrs, — es tikai klusi priecājos par jūsu sasniegumiem.”

„Tad tu nenāksi uz Furunkuli?”

„Neiešu. Mums frontē nav tik vārīgu nervu, kas tā jāmierina, un arī spēks vēl brangi turas kaulos.”

„Vai zini, Vilibald, brīžam tu esi nāvīgs pākis... Tīri dūša apskrejas!”

„Piesien pie gurķa!”
Tā draugi šķīrās nevienojusies. Akvavīts aizskrēja savās neskaidrajās gaitās, un Drosmiņš posās uz reprezentēšanos trīs sarīkojumos pēc kārtas, bet liktenis bija lēmis citādi. Pēc stundas Akvavīts bija atpakaļ un uztraukts vicināja svaižu avīzes lapu.

„Nu ir velns eglītēs!” viņš skaidroja Vilibaldam.

„Kas noticis? Vai Liberija kaļu pieteikusi vai arī tramvajs kādu sabraucis?”

„Manu gadu iesauc!”

„Kad tad tu esi dzimis?”

„Deviņi simti astotajā.”

„Tad nu gan traki, ka tik jaunus zēnus sāk ņemt kāja dienestā! Ko tu dariši frontē bez mammas? Kas tev gultiņu pataisī, kas austiņas izmazgās, kas cērmju zāles iedos, ja pūncītis iesāpās? Beigts tu esi, manu cukurzīrnīt, ak vai!”

„Neapcel, Vilibald!”

„Nē, es nopietni runāju! Vai nevarēja ņemt vecos gadus vispirms? Vecie frontē daudz labāk noder: tiem ir reumatisms, aizdusa, gīts, tie nekur nemuks, bet tu pēs ierakumos kā ķipji, — šauj vai nost!”

„Nedomā, ka man bail no frontes, — es labprāt ietu, bet tikai gribu zināt — par ko?”

„Mēs kā paviegle aizskrējām nepaprasījuši, bet tev taisnība, un es pateikšu, par ko tev jāiet.”

„Tu pateiksi? Ko tu zini?”

„Tev jāiet par tiem šķiltavu kramiņiem, zivju eļļu, C-vitāminu, Furunkuli un tā tālāk. Diezgan esi tos labumus baudījis, ej nu aizstāvē!”

Drosmiņa aizmugures draugs neцерīgi atmēta ar roku, sak: ar tādu taču nav vērts prātīgi runāt! un pievērsās tālrunim.

„Hallo, Tprutinkēvičs? Paklausies, kā pie jums ir, vai es nevaru

no jūsu uzņēmuma dabūt UK kārti? Kā, ko es daru? Vai tu nezini? Oficiāli es esmu akordeona stunda devējs, bet neoficiāli — tu jau zini — šiverējos... Ieskaiti mani par kādu gumijas stiepēju, burbuļu sitēju vai ko... Ak sakraksti jau aizsūtīti, un nav nekādu izredžu? Zēl... jāmeklē citur.”

Pēc stundas Akvavīts bija vienos sviedros nostrādājis un tuvu izmisumam.

„Vai tu redzi, kādi ir draugi?” viņš sūdzējās. „Cik neesam kopā zolīti situši, plēgurojuši un dažādas septes dzinūši, bet kad nu vajag izpalīdzēt, viņi nevarot! Pa tālruni nekā neiznāks, skriešu personīgi: kad tā stingri paņem aiz svārku pogas un labi paskatās acīs, tad viņi tik viegli netiks no manis vajā!”

Akvavīts atkal aizskrēja. Drosmiņš pagrozīja galvu un nopūtās: „Cik daudz enerģijas izplūst tukšā telpā! Ja to pārvērstu siltuma kalorijās, tad pat ziemēpolā varētu cerīpus audzēt!”

Drosmiņš pievērsās avīzei. Pēc laiciņa viņš jau kļiedza:

„Zani, izberzē man acis, vai es pareizi redzu! Mūsu sektors kustējies, tur iet vajā milzīga kaujas, bet mēs te abi... Zani, ko mēs te abi darām?”

„Mēs, gāgenka...” Audzudēls sastomījās tikai vienu mirkli. „Mēs uzņemam vēdera municiju!”

„Pietiek! Stiep šurp muguršomas un apjoz gurnus, mēs braucam mājup!”

„Uz Vol...!”

„Nav svarīgi kā to eļļi sauc, kur velns ragus slaista!”

Pēc desmit minūtēm viņi jau soļoja uz stacijas pusi. Akvavītam uz galda palika zīmīte: „Tā kā tu izteici nepārprotamu vēlēšanos visdrīzākajā laikā ierasties frontē, aizbraucu uzcelt godavārtus un norīkot ragā pūtējus!”

Pie stacijas Drosmiņš atpapas:

„Ar vilcienu par lēnu, bet skriešus mēs noplēsīsim skaistos zābakus. Mums vajag modernāku satiksmes līdzekli. Iesim uz pastu!”

„Vai ar feldpostu brauksim?”

Drosmiņš neklaušījās. Viņš stēdzās pie telegrāfa lodziņa un nosūtīja telegrammu virssēržantam: „Turies Stop Steidzos palīgā Stop Sūti lidmašīnu Stop Drosmiņš.”

„Tagad uz lidlauku! Kamēr aizklunkurosim, lidmašīna būs klāt.”

Viņi iekāpa tramvajā, bet tas negāja pāri tiltam.

„Lēks kuģi!”

Kuģītis bija jau atgājis no krasta, bet tas Drosmiņu neatturēja. Vispirms viņš pārsveda uz tā Zani Neaizmirstulīti, tad atskrējās un lēca pats. Viņi brauca!

Kārlis Krūmājs.

CĪNA AR MIEGA NĀVI

Tā ir pagātnes nodaļa zinātnu vēsturē. Cik negulētu rakšu gan nav jāpieskaita zinātnieku pūlēm, kamēr, izmēģinot ap 3000 sastāvvielu, ieguva preparātu „Bayer 205”, kas deva apmierinošus panākumus miega slimības apkaņošanā?

Ja Afrika šausmina ar saviem plēsīgajiem zvēriem, čūskām, krokodīliem un cilvēkēdājiem, tad ne mazākas briesmas rada ce-ce muša, kas, paslēpusies kādā tropu ziedā vai palmu lapās, uzglūn savam upurim.

Zem Afrikas ugunīgās saules baismīgas rēgojas dzīvo miroņu kapsētas, kur miega slimības mocekļi kļūst līdzīgi skeletam, vēl dzīvi esot. Vispirms mušas sadzeltajam uzbrūk nikni karstumi. Sākumā vēl slimnieks apatisks un nejutīgs sēž saules svelmē, līdz to pilnīgi savā varā gūst mūžīgais miegs.

Filma „Germaniņš” tēlo šā miega slimības pretlīdzekļa atklāšanu un uzvaras gājienu. Te parādīta vācu zinātnieku lielā, dedzīgā kalpība idejai, kas Afrikas nēģeru tautas atpestīja no šī izmisīgā posta. Daudzos gadījumos pētnieki pat riskējuši savas dzīvības, ļaudami sevi sadzelt indīgajām ce-ce mušām.

Filmā redzam, kā miega slimība rodas un kādas tai var būt sekas.

Jau 19. gadsimtā šo slimību konstatēja kāds militārs ārsts, bet tikai 100 gadu vēlāk, kad mikroskops bija kļuvis ārsta neaizstājams palīgs, varēja tālāk tikt šīs slimības pētīšanā. 1921. gadā „germaniņa” izmēģinājumi deva pilnīgus panākumus. Afrikas iekšienes paglābšanā no bojā ejas lieli nopelni ģenerālkomisāram Eberfeldam, kas uz turieni sūtīja zinātnieku ekspedīcijas. Angļu ārsti pret miega slimību gan cīnījās,

lietodami medikamentus, kas radīja akulmu, bet nedziedināja kaiti.

Filma iesākas ar 1914. g. augustu. Zinātnes kalpu — profesoru Dr. Achenbachu tēlo Pēteris Pētersens. Savā vienkāršajā bezfražainībā viņš profesora tēlā parāda zinātniekiem īpatnējo rakstura lielumu.

Profesora Dr. Achenbacha asistenti Annu Meinhardi tēlo Lote Kocha. Aiz viņas tēla asuma un nepielūdzamības saskatāma dziļa cilvēcība.

Pēc ilgāka starplaika šai filmā redzamies ar Luisu Trenkeru. Ar savu temperamentu un patīkamo tēlošanas veidu viņš rāda zvēru gūstītāju Dr. Ansi Hoferu. Tomēr Afrikā visbīstamākie ienaidnieki nav plēsīgie zvēri, bet ce-ce mušas, kas pārnēsā miega slimību. Tādēļ arī Dr. Hofers pievērsās šīs slimības pētīšanai, nežēlodams šim darbam nekādus upurus. Kad angļi dedzina Achenbacha izmēģinājumu stacijas, Hoferam izdodas paglābt svarīgus pētījumu materiālus. Šīs filmas drāmatiskais risinājums spilgti attēlo vācu zinātnieku dzīvi un cīņu ar Afrikas lielāko ļaunumu — miega nāvi.

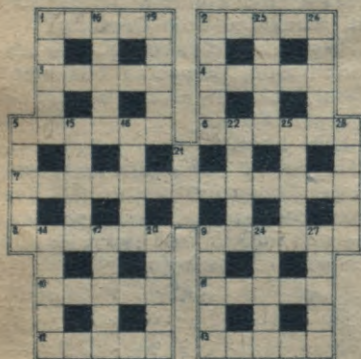

Filmas ārskatu uzņēmumi izdarīti Itālijā. Filmu skatoties, tīksmina eksotiskie dabas skati, nēģeru dejas un īpatnējā mūzika, ko radījis Teo Makebens. Bet grūti iedomāties režisoru pūles, strādājot iedzimto skatos ar tūkstošiem nēģeru, kas sameklēti dažādos apvidos ar dažādām izloksnēm. Ducis tolku vien bijis vēl par maz. — A. R.

Filmā „Germaniņš” uzņēmīgos vācu zinātniekus tēlo pazīstamie aktieji Lote Kocha, Luiss Trenkers un Pēteris Pētersens.

PADOMĀSIM — PAGUDROSĪM

17. krustvārdu mikla.

Līmeniski: 1. cilvēku kopība, 2. planēta, 3. trauks, 4. skatuves mala, 5. Gaujas pieteka, 6. lieto sēšanai, 7. populārs latvju rakstnieks, 8. mucas sastāvdaļa, 9. satiksmes līdzeklis, 10. skaistuma papildinājums, 11. siitiens, 12. troksnis, 13. maza gaismas daļiņa.

Svērtēniski: 5. zemas vietas, 1. pilsēta Japānā, 14. austrum-

nieks, 15. dzīres, 16. pilsēta Brazīlijā, 17. vira, 18. smēre, 19. sievietes vārds, 20. dzelzceļa stacija posmā Liepāja—Vainode, 21. sievietes vārds, 2. slimība, 9. sporta apavi, 22. mugurkauls, 23. geometriskas figūras, 24. pārbaude, 25. nostāsts, 26. izstāde, 27. minerāls, 28. vistu ienaidnieks.

Stingrais arests kā likts!

Leģionārs Plintīte, pretēji noteikumiem, atvaļinājuma laikā formas tērpu apmainīja pret privāto. Gan tikai — uz vienu vakaru, bet — noziegums paliek noziegums. Uz ielas jau pirmais pretimnākošais virsnieks viņu apturēja un nogādāja virssardzē. Kā virsnieks, kas Plintīti redzēja pirmo reizi, varēja zināt, ka Plintīte ir kaņavīrs?

Kas es esmu?

Uzdevis G. Ziepītis, Rīgā. Ar sešiem burtiem uzrakstāms, Es kalendārā sastopams. Ja vienu burtu atņemsiet Un „T” tā vietā ieliksiet, Tad Kurzemē nu būšu es. Ja arī „T” jūs noņemsiet Un divus citus pieliksiet, Tad katrs pēc manis kārosiet.

Miklu atrisinājumi.

Pusstopīna skumjākā diena, protams, ir 29. februāris, jo kalendārā šī dienā nevienam vārda diena nav paredzēta. Pareizi jau ir — kurš gan gribētu savu vārda dienu svētīt tikai pa četriem gadiem reizi?

16. krustvārdu mikla.

Līmeniski: 1. Alūksne, 2. Rīgā — šoreiz pārreķinājies esat pats. Pavērojiet zīmējumu uzmanīgāk!

Svērtēniski: 11. atamans, 12. Liona, 13. Kaunāta, 14. ileni, 1. asesors, 15. Triesta, 16. Krīma, 17. rācenis, 18. Negri, 19. orgijas.

Viens otrs varbūt

nezināja, ka lielākais trīszīmju skaitlis ir 9⁹⁹. Jau 9 paceļot 9. pakāpē iznāk skaitlis ar 9 zīmēm, proti 387420489. Un ja nu vēl šis skaitlis jāpaceļ 9. pakāpē, tad iznāk... Nu, es nezīnu vai kādam būs pacietība šo 81 zīmju skaitli pat uzrakstīt.

Miklu iesūtītājiem

atgādinām, ka katrai iesūtītai lapai jāuzraksta iesūtītāja vārds, uzvārds un adrese.

Leopoldam Pipariņam Rīgā — šoreiz pārreķinājies esat pats. Pavērojiet zīmējumu uzmanīgāk!

DER ZINĀT

SIS TAS PAR VALODU

Der zināt, ka drusku svešākajam „lizdas” vārdam, salīdzinot ar aprasto „ligzdas” vārdu, ir savas priekšrocības. Tas ir vecāks un cienījamāks: mums radnieciskajā leišu valodā, kas uzglabājusi senatnīgākas formas, tam atbilst „lizdas”. Arī latviešu izloksnes un vecie raksti pazīst „lizdas” vārdu. G skaņa z priekšā ir jaunāku laiku iespraudums, tāpat kā k skaņa s priekšā, piem., izloksņu formā „svieksis”.

Bieži dzird runājam, ka kara laikā sievietēm „aizvietojot” vīrieši darbā. Cilvēkam ar nesamaitātu valodas izjūtu šis teikums liekas drusku dīvains, jo viņš paradies runāt, piem., par klavieru vai naudas skapja aizvietošanu no viena dzīvokļa otrā. Arī sacharīns tam nekādā ziņā neliksies teicams sukura „aizvietošanās”. Šie teikumi darināti pēc sveša parauga (krievu zameščatj), bet latviski būtu jāsaka, ka sievietes aizstāj vīriešus darbā un sacharīns ir sukura aizstājējs. Janševskis, kuŗa valoda, kā zināms, ir bagāta un lokana, runā par „vietas aizstājēju”, un pat jau „Pēterburgas Avīzes” lasāms, ka „mašina aizstāj grūto cilvēka roku darbu”.

Siksti mūsu valodā vienmēr vēl turas krievisms „neskatoties uz...” (nesmotrja na...), un daudziem, kas saka: „Neskatoties uz neatlaidīgām pūlēm, ienaidniekam neizdevās pārraut fronti”, nemaz neienāk prātā, ka viņi izteiktos īsti latviski, iesākot šo teikumu ar „lai gan” vai „kaut gan”: „Lai gan (kaut gan) ienaidnieks neatlaidīgi pūlējās, tam neizdevās pārraut fronti”. L. P.

GAISMA TUMSĪBĀ

Nav tiesa, ka tikai mūs, cilvēkus, kara laikā aprij nakts tumsa, pa kuŗu mēs nevarīgi taustāties, zilas kabatas spuldzes vadīti vai gaŗām joņojoša auto acu apzīlbināti. Līdzīgā, ja ne ļaunākā stāvoklī ir neskaitāmie iedzīvotāji jūras dziļumā, jau sākot ar 500 m, kur pat dienas laikā nevar iespieties saules stari. Tā kā veģetācija iespējama tikai gaisajos augšējos ūdens slāņos, tad ilgu laiku domāja, ka naktīgās dzīles ir neapdzīvotas. Tāpēc ļaudīm bija liels pārsteigums, kad apmēram priekš 100 gadiem kāds zinātnisks ekspedīcijas kuģis ar tīkliem izvilka no okeana dziļuma milzumu zivju, tūteszivju, vēžu un citu dzīvnieku, kas turklāt nebija vis akli, bet lielāko tiesu ar labi attīslītām acīm.

Tāpat eksistences cīņa spiež apmeties pat šķietami neapdzīvojamos apvidos. Tiešām, jūras dziļumu iemītnieki pratuši ierīkoties šai nemīļīgajā apkārtnē, radot jo smalkas apgaismes ierīces. Vācu „Valdivijas” ekspedīcija 1898. un 1899. gadā noskaidrojusi, ka šie gaismas organi ir dažāda veida. Bieži tie novietoti acu tuvumā un līdzīgi starmešiem rāda gaismu skata virzienā. Šis dzīvās lampas iespējams pat aptumšot ar īpašiem muskuļiem, pagriežot tās uz iekšu vai pārtraucot spīdēšanu. Daudzām dziļjūras zivīm ir spuldzes veida gaismas organi, kas pie spuras pagarinājuma karājas tieši virs rījīgās rīkles, tādējādi pievilinot laupījumu. Ir arī tādi gaismas organi, kas izkaisīti pa visu ķermeni un noder vienas pasugas piederīgajam par savstarpējas pazišanās zīmi, jo, kā visur pasaulē, arī te blakus naidam atrodama simpatija.

Kad priekš nedaudz gadiem dabzinātnieks Viljams Bībs īpašā lodē drošsirdīgi nolaidās pāri par 900 m dziļumā, viņš pa savu kvarca logu vēroja veselas gaismas orgājas: divainas, nekad vēl neredzētas zivis te spīguļodamas un starodamas šaudījās ar saviem lukturišiem un starmešiem, bet krabji pēkšņā izbīli, līdzīgi Homera varoņiem, prata pazust aiz zaigojoša gaismas apsega.

KARA DIENESTS RŪDA ĶERMENI

Dr. Pauls Gerlachs (Gerlach) Lineburgā, pamato-damies uz ilggadējiem pētījumiem, secina, ka kara dienests ietekmē cilvēka ķermeni.

Pēc Jēnša (Jaensch) konstitūcijas mācības izšķirami 2 tipi: leptozomais jeb gaŗais, slaidais tips un eurizomais jeb īsa, druknais tips. Leptozomie kara dienestā visā visumā pēc 3 mēnešiem pieņemas svarā par apm. 0,8 kg un pēc 6 mēnešiem par 1,4 kg. Turpretī eurizomie tai pašā laikā zaudē no svara 0,4 kg un 1,2 kg. Visā visumā vislielākais svara pieaugums pēc 6 mēnešiem leptozomiem vērojams kājnieku ložmetēju komandās, un, proti: 2,1 kg. Vislielākais svara zaudējums eurizomiem — 2,6 kg jātnieku eskadronos. Pārveidojas arī krūšu un vēdera apmērs. Leptozomiem 6 mēnešu laikā krūšu apmērs caurmērā palielinās par 1,2 cm, bet vēders pamazinās par 0,7 cm, turpretī eurizomiem — krūšu apmērs par apm. 0,3 cm un vēders ap 2,5 cm kļūst mazāks. Kara dienests tāpat izveido harmonisku, vairāk vai mazāk slaidu, muskuļainu karavīra ideāltipu.

SVĒTDIEN, 29. FEBRUĀRĪ.

5.00 Vācu kaņavīriem. 6.30 Zīpas latv. val. 6.45 Rīta mūzika. 7.00 Zīpas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Rīta mūzika (pārraid.). 8.00 Mūzika. 8.30 Vīngr. bērniem. 8.45 Zīpas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā (pārraid.). 10.00 Zīpas vācu val. 10.10 Dievkalpojums. 11.20 Ed. Griģa simfoniskas dejas (sk. pl.). 11.30 Nedēļas politiskais priekšlasījums. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Zīpas latv. val. 12.30 Zīpas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas koncerts (pārraid.). 14.00 Zīpas vācu val. 14.15 Zīpas. 14.30 Staburaga bērni, T. Kalves dramātizējumā. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra, A. Pulciņa-Karpa, O. Petrovskis, J. Niedra, E. Zīle, radiofona koris un orķ. Dirģents Br. Skulte, koļmeistars T. Kalniņš. 16.00 Dienas darbs ir veikts, Dantes piensaimniecības sav., 16.45 Zīpas latv. val. 17.00 Zīpas vācu val. 17.15 Ko kaņavīri vēlas (pārraid.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts (pārraid.). 19.00 Nedēļas atbalss. 19.15 Latviešu kaņavīru stunda. 20.00 Zīpas vācu val. 20.15 Bohēma. Ainas no Dž. Pučīni operas. 21.00 Zīpas latv. val. 21.15 Bohēma (turp.). 22.00 Zīpas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta zīpas. 22.20—24.00 Deju mūzika. 24.00 Zīpas vācu val. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 21. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. Fr. Merkels (dziesmas) un R. Asions (čells). 15.30 Mūzika sk. pl. 16.00 Mūzika. O. Petrovskis un mazais radiofona orķ. A. Pāruba vad. 17.15 Mūzika (no Kēnigsbergas). 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņaspēks. 19.15 Zīpas no kaņalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politisks priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk (pārraid.). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga, Liepāja: Evāļi A. Melnalkšņa dziesmots Meteņa uzvedums tautiskā garā. 21.15 Kas katram tīk (pārraid.). 22.15 Sporta zīpas frontei vācu val. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta zīpas. 22.30 Maza kamermūzika.

OTRDIEN, 22. FEBRUĀRĪ.

8.00 Latviešu mūzika. 8.30 Mūzika sk. pl. 12.00 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. F. Viksne un Z. Salīna (dekl.). 15.30 Mūzika sk. pl. 16.00 Dienas darbs ir veikts (liķieru fabr.). H. Lūse u. A. Kaktiņš konservātorij. stīgu kvartets un radiofona koris T. Kalniņa vad. 17.15 Mūzika. Mandolinu orķestris K. Viksnas vad., humors latv. val., sk. pl. 18.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 19.15 Zīpas no kaņalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiofona polit. apskats. 20.15 20. Gīldes koncerts. Pied. Klāra. Ebele (dziesmas), no Frankfurtes, am radiof. lielais orķestris Paula

Kloša vad. (no Frankf.). 21.15 20. Gīldes koncerts. 22.20 Deju mūzika.

TRESDIEN, 23. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika (sk. pl.). 16.00 Mūzika. Piedal.: F. Viksne un radiofona deju kapella A. Kornēliusa vad. 17.15 Solistu koncerts. H. Vlašeka (dziesmas), R. Strazdiņa (klav.) un Fr. Vlašeks (čells). 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras kaņš un jūras spēki. 19.15 Zīpas no kaņalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Lidumnieks. 20.00 Zīpas vācu val. 20.15 Populāra mūzika. Radiofona koris T. Kalniņa vad. un Spilves lidotāju vienības pūtēju orķ. mūzikmeistara Sneidera (Schneider) vad. 21.15 Dziedi dziesmu, kad esi bēdīgs (sk. pl.). 22.20 Kamermūzika. 23.15 Viegla deju mūzika.

ČETURDIEN, 24. FEBRUĀRĪ.

8.00 Mūzika. 11.30 Darba pārtraukuma koncerts. F. Viksne un Tālis Matiss, A. Krūmkoks un K. Lepmaņa kapella. 14.30 Mūzika un literatūra: J. Vedrass (dziesmas), Al. Dunkels un Skaidrīte Sāmala (dekl.) (igauņu lirika). 16.00 Mūzika (sk. pl.). 17.15 Latviešu un igauņu mūzika. Brīvprātīgā pol. pulka Rīgas pūt. orķ. Pēteris Bandera vad. 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.15 Zīpas no kaņalauka. 19.30 Mūzika (sk. pl.). 19.45 Preses un radio polit. apskats. 20.15—21.00 Rīga: pārraid. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Draudzība. H. Krūmiņas raidāmluga. 21.15 Lielais orķ. spēle deju mūziku. Dirģents J. Mediņš, soliste L. Treija. 22.20 Deju mūzika.

PIEKTDIEN, 25. FEBRUĀRĪ.

8.00 Latviešu mūzika. Vīru dubultkvartets Tēviņa un sk. pl. 8.30 Mūzika sk. pl. 12.00 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Lapsa un vilks. K. Kraujņa raidāmluga bērniem. 15.30 Mūzika (sk. pl.). 16.00 Pēcpusdienas mūzika. Grete Šafena (dziesmas) un radiofona deju kapella Arn. Kornēliusa vad. 17.15 Mūzika. Radiofona lielais orķ. E. Skultes vad. 18.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: mūsu aviācija. 19.15 Zīpas no frontes. 20.15 Skaņu dzirnavas. 21.15 Mūzikas pērles. S. Suko (Succo) (čells), L. Hofenreichs (Hoffenreich) (klav.), M. Sebena (Scheben) un H. Preuskers (dekl.). 22.20 Deju mūzika un laika kavēlim.

SESTDIEN, 26. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Klusais krasts. J. Krustiņa raidāmluga. 15.30 Mūzika (sk. pl.). 16.00 Mūzika I (pārraid.). 17.15 Mūzika II (pārraid.). 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.15 Zīpas no kaņalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiofona polit. apskats. 20.15—22.00 Mēs mūzicējam. M. Žeimīte un muzikantu kvartets A. Krūmkoka vad. un radiofona deju kapella. 21.00—21.15 Zīpas latv. val. 22.20—24.00 Deju mūzika.

KATRU DARBDIENU KĀ PARASTS.

ILUSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS“. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets“ redakcija un apgāds Rīgā, fon der Golca gatvē (Aspazijas bulv.) 6. Redakcijas tālrunis no plkst. 8.00 līdz 16.00 — 32653, izdevēja — 22588, atbildīgā redaktora — 34654, redaktora — 34692, ilustratoru — 34696, vietējās nodaļas — 32653, apgāda — 22614. Numurs maksā 30 pf. Nākošais numurs iznāks 25. februārī.

ANEKDOTI

Liela starpība.

Kā zināms, Ruzvelta madāma mēdz uzstāties dažādos sarīkojumos, lasīt priekšlasījumus zālēs un radiofonos un citādi reklamēties un pelnīt dolarus. Kādā sarīkojumā viņu sastop Harvardas students, kas pieder pie Ruzveltam naidīgās republikāņu partijas. Students ir istā „kungu dūša“, tāpēc skaidri un gaiši pasaka Ruzvelta madāmai savas domas par viņu:

„Ruzvelta kundze, jūs esat visriebīgākā sievietē, kādu jebkad esmu redzējis!”

Kundze, dusmās kvēlodama, atcērt:

„Bet jūs esat visvairāk piedzērušais vīrs, kādu vien esmu redzējis! Jums vajadzētu kaunēties tādā izskatā rādīties laudis.”

Students izslejas visā augumā un lepni atbild:

„Jā, bet rit es būšu atkal skaidrā!”

Skaidrs.

Generālfeldmaršalam Moltkem viesībās blakus ēdēja ļoti runīga kundze. Viņa gribēja iesaistīt sarunās arī lielo klusētāju un teica:

„Ekselence, mans vīrs saderēja ar mani, ka sarunā jūs man nepateikšot vairāk par trīs vārdiem. Sakiet, lūdzu, kas ir laimējais šais derībās?”

Kaņavadonis atteica: „Jūsu vīrs!”

G. Zichmanes zīm.
POĻU JAUTĀJUMS IZSKĪRTS.

Zirgs un jātnieks.

1876. gadā Bismarks atkal iesniedza ķeizaram atlūgumos no amata, bet valdnieks to noraidīja un teica:

„Jūs palīksiet pie manis! Ievērojiet taču, ka es esmu astoppadsmīt gađu vecāks par jums un tomēr vēl turos.”

Kanclers smaidīdams atbildēja:

„Majestāt, zirgs taču parasti nogurst ātrāk nekā jātnieks!”

Meistara spriedums.

Pie Rosīni ieradās jauns mūziķis. Viņš esot komponējis divas simfonijas, un viņa dzimtais pilsētas dirģents gribot vienu no tām atskaņot, — lai nu meistars dodot padomu, kuru simfoniju nosūtīt orķestrim. Rosīni nopūtās un nosēdās blakus iesācējam pie klavierēm, lai iedziļinātos viņa gara ražojumā, bet jau pēc pirmajām desmit taktīm meistars piecēlās un teica:

„Pietiek, draugs, sūtiet savas dzimtenes orķestrim otru simfoniju!”

PADOMIJAS ĀRLIETU OFENSĪVA.

Pēc jaunākā Padomijas satversmes grozījuma katrai padomju republikai būšot savs ārlietu un kaņalietu komisariāts.

Cerčīls (Ruzveltam): „Turies nu, Franklīn, citādi Molotovs ar saviem jaunajiem ārlietu komisāriem mūs pilnīgi nostums pie malas!”